

Op Nieuw

sinds 1983

Blad van de Amsterdamse Nieuwmarkt

december 2024

OpNieuw is het
blad voor de Nieuwmarktbuurt / Lastage,
door en voor buurtbewoners.
OpNieuw wordt gratis huis aan huis verspreid
in het gebied dat begrensd wordt door
Geldersekade, Uilenburg, Zwanenburgwal,
Staalkade, en 's Gravelandsveer, Kloveniers-
burgwal en Nieuwmarkt en op Oosterdoks-
eiland. Deze uitgave wordt mede mogelijk
gemaakt door Stadsdeel Centrum en de

Koninklijke
Nederlandse
Akademie
van
Wetenschappen

OpNieuw

Donaties: 2 euro van Mw MC Appel. **DANK**

Achterplaat: Joanneke Meester **Redactie:** Sati Dielemans, Doenja, Sofie de Wilde, Veere Snijders (ChildPress), Ingrid Gercama, Melle Hammer en Louke Spigt **Aan dit nummer werkten mee:** Herman Vuijsje, Jan Voss, KunstRUIM, Waag Open, Mariken de Goede, Norinda Fennema, Rutger Emmelkamp, Robert Indiana, Nanny Kok, Yvonne van Osch,, Heleen Verleur, Janne Buurman, Museum Rembrandthuis, Atze van der Goot en Olga de Haan **Bezorgers:** Maud van der Baan, Patricia Bannier, Marie-Laurence van Asperen de Boer-Eichholtz, Beiki Bakker, Mieke van Beeren, Michiel Commandeur, Rob Gerretsen, Mariken de Goede, Johanneke Guldemon, Kim van Haaster, IS.A, Lea Israels, Mischa Janknegt, George Janszen, Nico de Jong, Felix Kalkman, Ien van Leeuwen, Machiel Limburg, Marte Meijer, Evelien van Os, Gertrud Pijnenburg, Hans Puts, Sandra Rottenberg, Lennard Roubos, Roger Ruhlessin, Elena Simons, Cees Tjisen, Lydie Vendrik, Alf van der Vliet en Barbara Wichers Hoeth

Stichting OpNieuw Amsterdam K.v.K. 41209382
Recht Boomssloot 52, 1011EC Amsterdam
redactie@opnieuw.nu / bestuur@opnieuw.nu
Donaties NL 68 INGB 0006037046
advertenties@opnieuw.nu

ook iets te melden?

Iedereen mag altijd een
(buurtgerelateerd) artikel insturen.
>> redactie@opnieuw.nu

In dit nummer:

- 4 **Marionettentheater**
- 7 **De vrouwen van A'dam**
- 8 **Boekie Woekie**
- 10 **Parijs** op loopafstand
- 13 **kunstRUIM**
- 15 **Waag Open**
- 16 **Amstergaard**
- 17 **StadshartTop Doet**
- 18 **Beton**
- 20 **Voor achter het raam**
- 22 **Stek**
- 25 **Nanny**
- 26 **Meedenkgesprek #2**
- 29 **Doenja**
- 30 **RedLightJazzRadio**
- 31 **'Jij een uur, ik ...?'**
- 33 **Formule 1**
- 34 **Janne**
- 36 **Helende Hortus**
- 38 **Rembrandt**
- 39 **Rat**
- 40 **Joanneke**

Van dit dikke decembernummer met als thema Parijs hebben we een leesnummer proberen te maken: met een uitgebreid artikel over het marionettentheater in de Nieuwe Jonkerstraat en met een inventarisatie van boekwinkels in de buurt volgend op een artikel over kunstboekwinkel BoekieWoekie. Een extra lange Janne begint op pagina 34.

Nieuw in deze uitgave is aandacht voor 'die andere buurtbewoner': de rat. We zouden graag ook meer over onze groene burens willen publiceren. In het bijzonder de plantjes die zich door het asfalt of tussen de klinkers door omhoog worstelen. En ook over de bewoners in de lucht of in of bij de grachten: de duif, de karper, reiger, gehoornde klaver of de... Weet je daarvan en kan je daarover schrijven? Laat ons weten!

>> redactie@opnieuw.nu

En (!) we hebben er een columnist bij: Joanneke. Zij maakt sculpturen van spullen die zijn achtergelaten op straat en gaat ons daar de komende vier nummers enkele van laten zien en over vertellen.

Ons blad als roepstoeter of spreekbuis van zoveel mogelijk buurtactiviteiten, gelardeerd met portretten, observaties en graag een beetje peper. Op een bedje van dit of dat én ...een beetje van onszelf. Dáár zijn we op uit.

Hoe dit gaat uitpakken? Geen idee. We zullen zien. Maar het komt hoe-dan-ook goed. Is al goed. Of wordt iets anders... ...wat óók goed is.

Thema volgend nummer?: **muziek!**

Fijne feestdagen en een gezond en gelukkig nieuwjaar.

De deadline voor het volgende nummer is 31 januari 2025

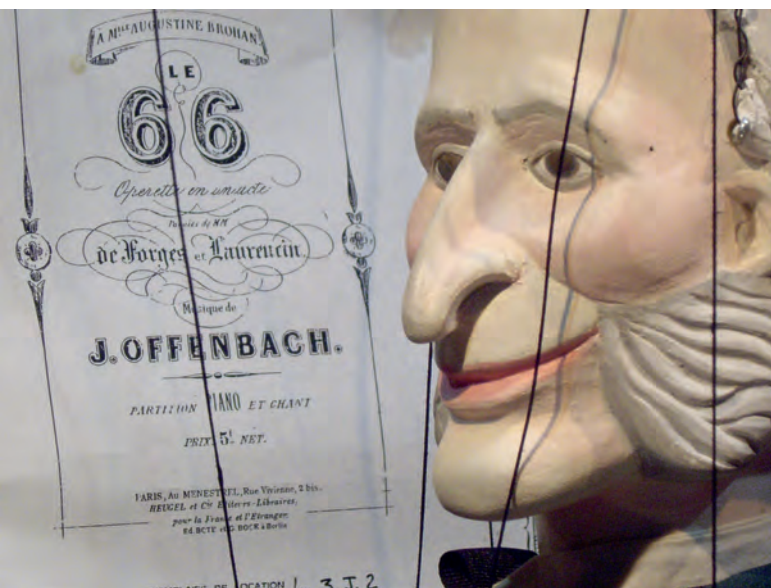
‘Het is eigenlijk een snaarinstrument.’

HERMAN VUIJSJE

Hendrik Bonneur & Frederieke Cannegieter

Zeventig stoelen passen er in de zaal van **het Amsterdams Marionetten Theater** in de **Nieuwe Jonkerstraat**, maar vandaag is het knusse piepkleine zaaltje leeg. ‘Dan kunnen we werken aan decors,’ zegt Frederieke Cannegieter, die samen met Hendrik Bonneur het drijvende duo vormt achter dit unieke theater.

Alles wat voor de voorstellingen nodig is, is samengebond op 160 vierkante meter. In de eerste plaats het toneel met de ‘brug’, waar vijf spelers heen en weer rennen om alle touwtjes, soms zestien per marionet, te bewegen. Verder de zaal met bar, kantoor, opslag en het atelier, waar de rekvisieten en kostuums worden gemaakt en de poppen gesneden. ‘We maken alles zelf’, zegt Hendrik. ‘Voor de poppen gebruiken we lindenhout, dat snijdt het lekkerst. Het heeft een soort romige kwaliteit, met een guts ga je er zó doorheen. Maar het is moeilijk te krijgen en heel duur.’

Het Amsterdams Marionetten Theater is uniek in Nederland en eigenlijk ook in West-Europa. Het genre is afkomstig uit Midden- en Oost-Europa. Daar heb je vanouds veel houtsnijders, zegt Frederieke. Nog steeds moet je, als je marionetten aan het werk wilt zien, naar Italië of naar Oostenrijk. Of naar de Nieuwe Jonkerstraat dus!

In Oostenrijk, bij het Salzburger Marionettentheater, met zijn 111 jaar het oudste nog bestaande marionettentheater, leerde Hendrik ook het vak. In de praktijk, zoals het hoort bij een echt ambacht: Toen hij vijftien was, kwamen de Salzburgerse optreders in zijn woonplaats Heerlen. Na afloop waagde hij zich backstage en maakte daarbij zo’n indruk dat hij prompt werd uitgenodigd om naar Salzburg te komen. Dertig jaar later, in 1985, richtte hij, na een loopbaan als klinisch psycholoog en regieassistent bij de Nationale Opera, het Amsterdamse theater op.

Maar de eerste impuls kreeg Hendrik nog vóór zijn vijftiende. Als misdienaar maakte hij in de sacristie van de kerk kennis met de beginselen van het ‘théâtre mécanique’: ‘hoe je objecten in beweging brengt en daarmee een echter leven suggereert dan het zogenaamde echte leven.’ ‘Kijk!’ riep de bisschop dan zijn kudde toe, en nog eens ‘Kijk! De madonna weent om het kwaad in de wereld!’ En op dat moment biggelden er een traan over het gezicht van het madonnabeeld. ‘Want bij dat tweede Kijk! drukte de koster beneden in de sacristie op een blaasbalg en zo kreeg je die traan. Meteen zette het orgel in en de collecte bracht veel geld op.’

Tegenwoordig houdt Hendrik zich bezig met het ontwerpen van decor, marionetten en kostuums. En een enkele keer bespeelt hij nog de marionetten, zoals bij zijn favoriete scène, de Koningin van de Nacht in Mozarts De Toverfluit.

De leiding van het management team en de regie is nu in handen van Frederieke Cannegieter. Ze is eigenlijk socioloog en werkte bij de Erasmus Universiteit, maar raakte als student al hevig geïnteresseerd in theaterwetenschap. Niet dat ze zichzelf op het toneel zag staan, maar een plekje bóven het toneel als marionetten-speler bleek wel haar ding. ‘De marionet, dát is de prima donna,’ zegt zij. ‘De marionetten tot leven brengen, dat is echt mijn lust en mijn leven.’

‘Een marionet wordt ook wel een snaarpop genoemd,’ zegt Hendrik. ‘Het is eigenlijk een snaarinstrument. De poppen moeten gestemd worden. Net als bij een harp of een viool moet je het karakter van zo’n instrument geleidelijk ontdekken. Het is levend materiaal. Een echt goede pop is als een Stradivariusviool. Als die eenmaal is ingespeeld, wordt het een verlengde van je handen.’

‘Daarom klopt het eigenlijk niet als er wordt gezegd dat de marionettenspeler een pop zijn of haar wil oplegt,’ valt Frederieke in. ‘Het is andersom: een goede marionettenspeler volgt juist zijn instrument.’ Ook zij en Hendrik zijn na de vele jaren van samenwerking perfect op elkaar ingespeeld. Soms maken ze bijna elkaars zinnen af, zoals de neefjes Kwik en Kwak van Donald Duck.

Hendrik: ‘Het is altijd een proces van kennismaken: proberen, proberen, kijken wat zo’n pop kan. Dat blijkt vaak pas na verloop van tijd.’

Frederieke: ‘Net als bij echte mensen...’

Hendrik: ‘Bij elke marionet heb je een specifieke bedrading. Stel bijvoorbeeld: je hebt een wijsneus, die altijd het laatste woord heeft. Dan heb je een extra draadje nodig om die ene beweging te maken met zijn pink en wijsvinger heeven.’

Frederieke: ‘Maar je hebt soms ook heel stroeve marionetten. Vooral in het begin. Door weersomstandigheden bijvoorbeeld kunnen de gewrichten dan nog wat stroefjes zijn. Maar soms kun je die stroefheid juist weer heel goed gebruiken, als het in overeenstemming is met het karakter van de pop.’

Universele verhalen

‘Mensen denken vaak: marionetten spelen is iets uit het verleden,’ zegt Frederieke. ‘Inderdaad zijn de stukken die wij brengen meestal klassiek. Maar wij zien die stukken als inspiratiebron voor ons eigen repertoire. Het zijn universele verhalen, het Faustverhaal deed bijvoorbeeld al lang vóór Goethes tijd de ronde bij poppentheaters. En in onze Faustversie komt Artificial Intelligence om de hoek kijken. Wij geven er een eigen draai aan, aansprekend voor een hedendaags publiek.’

Ook bij *De Vliegende Hollander*, dat ze dit jaar opvoerden met laaiend enthousiaste recensies, kreeg het verhaal van Wagner een heel eigen wending. Er kwamen Wagnerkenners op af, maar

ook kinderen. ‘Daar zijn we heel blij mee,’ zegt Frederieke, ‘want het is onze missie om een voorstelling heel gelaagd op te bouwen en zo een divers publiek te trekken. Divers in alle opzichten: ook kinderen en mensen die geen kaas hebben gegeten van klassieke muziek of die niet de middelen hebben om het Concertgebouw of de Opera te bezoeken.’

‘Over Wagner hangt een negatieve wolk: hij schreef antisemitische teksten,’ zegt Hendrik, ‘en zijn muziek is in de oren van veel mensen bombastisch. Ja, dat krijg je bij die uitvoeringen met een groot orkest, waar de zangers dan overheen moeten brullen. Wij zijn teruggegaan naar Wagner aan het klavier, een klein orkest. En de bezoekers bij de try-outs gaven juist de muziek een 9! Ze vonden het heel melodieus, toegankelijk, komisch zelfs. Heel waardevol dat je mensen kennis kunt laten maken met een andere kant van deze muziek, anders dan hun vooroordeel.’

Daarom zijn ze ook niet bang dat het marionettentheater door de tijd zal worden achterhaald of zal worden verdrongen door Artificial Intelligence. Na een peri-ode waarin atonale muziek erg in de mode was, zie je nu onder jonge componisten en spelers een trend om weer met melodieën te werken. Het hoeft niet meer alle-maal experimenteel te zijn. ‘Vergelijk het met de opkomst van speciaalbiertjes,’ zegt Frederieke. ‘Het is een golfbeweging: ambachtelijk en authentiek is iets heel anders dan ouderwets. Het zijn kwaliteiten die positief afsteken tegen de vluchtigheid van het digitale tijdperk.’

‘Ook in ons team is er veel jonge aanwas. We staan ook zeker open voor eigentijdse producties. Alleen is dat niet zo simpel. Het maken van de marionetten, de rekvisieten en de muziek vereist zoveel werk dat je van te voren moet weten dat je een stuk lang in productie kunt houden.’

Een lekkere houtgeur zagen

Het Amsterdams Marionetten Theater ontvangt geen structurele subsidie en moet dus goed op de centjes letten. Behalve uit de kaartverkoop komen de inkomsten uit een kleine ondersteuning van stadsdeel Centrum en uit zaalverhuur voor feestelijke bijeenkomsten en speciale groepsvoorstellingen. En er zijn Vrienden die het theater steunen en bijdragen uit particuliere fondsen.

Sinds 2017 krijgt het theater geen subsidie meer in het kader van het Amsterdams Kunstenplan. De reden? ‘Ons “ondernemingsplan” werd niet als goed genoeg beoordeeld,’ zegt Frederieke. ‘Ze keken alleen naar het plan. Het gaat er niet om wat je maakt, ze komen niet eens kijken!’ Het Amsterdams Fonds voor de Kunst miste in de plannen voldoende aandacht voor het bereiken van een cultureel divers publiek.

‘Terwijl we het trekken van een divers publiek juist zo belangrijk vinden,’ zegt Frederieke, ‘en daar ook heel goed in slagen, zowel qua leeftijd als achtergrond. Diversiteit is bijvoorbeeld ook: mensen met een handicap. We hebben een speciaal backstage programma gemaakt voor blinden en slechtzienden. Dat klinkt misschien raar voor een theater, maar het werkt als je een beroep doet op alle zintuigen. Ook de tastzin of de reukzin, bijvoorbeeld door van te voren flink te zagen op het marionetten-atelier, zodat je een lekkere houtgeur krijgt.’

‘Vorig jaar hadden we hier een beroemde Turkse poppenspeler, toen zaten er veel Turkse Nederlanders in de zaal. En we ontvangen scholen uit Nieuw-West en Zuidoost. Als ze eenmaal binnen zijn, genieten ze allemaal!’

Lezers van OpNieuw ontvangen 5 euro korting op een voorstelling (geldig voor 1 volwassene, geldig t/m juni 2025). Uitsluitend na reservering:

>> info@marionettentheater.nl, met vermelding van ‘korting OpNieuw’.

Data en informatie: >> marionettentheater.nl

De vrouwen van A'dam

Een ode

SATI DIELEMANS

Het **Amsterdam Museum** vindt dat vrouwen belangrijk zijn in het verhaal van Amsterdam. Vrouwen van vroeger en vrouwen van nu. Hun verhalen worden niet altijd verteld, hun namen niet altijd genoemd. Ik wist bijvoorbeeld niet dat het Amsterdamse Bos mede ontworpen is door een vrouw, namelijk de architect **Jakoba Mulder**. Maar de odes kunnen ook gaan over gewone Amsterdamse vrouwen, zoals iemands **moeder** of **oma**. Misschien hebben zij wel een verschil gemaakt voor de stad. Het Amsterdam Museum is op zoek naar al deze verhalen en wil ze graag zichtbaar maken. Je kunt een ode maken in de vorm van een brief, video, geluidsopname, foto, tekening, gedicht of andere vorm voor een vrouw die verbonden is aan de stad. Het Amsterdam Museum publiceert alle odes op hun platform en neemt ze op in de collectie van het Amsterdam Museum. Van de meest bijzondere bijdragen maken ze onder meer een tentoonstelling, een boek en een podcast.

Ik snuffelde even door de website en km een schat aan verhalen tegen. De ode aan **Marga Minco** door Yra van Dijk, waar ook onze buurt in voorkomt: 'Iedere keer dat ik over de Kloveniersburgwal fiets, zie ik het huis waarin je onderdook en je eerste kind kreeg – het huis ook waar een berooide Lucebert later bij jullie op de bank sliep, of was het op de grond?'. Of luister naar de ingesproken ode aan **Joke Smit** door Hedy D'Ancona, die herinneringen ophaalt aan haar samenwerking met de bekende feministe in de jaren zestig en zeventig. Of de ode van Babs Gons aan **Trijntje Pieters**, een Amsterdamse weduwe die in 1593 trouwde met de uit het koninkrijk Congo afkomstige Bastiaan Pietersz van 'Maniconge in Afryken'. Een verhaal dat Babs wilde vertellen om te laten zien dat ten tijde van het koloniale tijdperk er ook liefde was tussen twee mensen uit hele verschillende werelden. Of een ode aan **de Amstel** dor Sholeh Rezazadeh in de vorm van een gedicht: 'Hoe bescheiden heb je je golvende haar op de koude schouders van de aarde laten liggen. Hoe stil accepteer je de kleur van de lucht in elk uur en seizoen ...'

Lees, bekijk of luister meer odes via
>> amsterdammuseum.nl/topic/vrouwen-van-amsterdam

Of maak zelf een ode aan een vrouw die jij belangrijk vindt voor de geschiedenis van onze stad
>> amsterdammuseum.nl/samenwerkingsproject/vrouwen-van-amsterdam-open-call/83107

SATI DIELEMANS

Boekie Woekie

Looking for a title

Illustratie: JAN VOSS

Jan Voss, Henriette (Hetty) van Egten en Runa Thorkelsdottir alle drie kunstenaar en ook eigenaar van Boekie Woekie ontvangen mij op vrijdagmiddag een uurtje voor sluitingstijd. Ze hebben besloten dat het weekend begonnen is. Ik krijg een heerlijk glaasje Vinho Verde en we praten over de geschiedenis van deze prachtige winkel.

Eerst even kort uitleggen wat Boekie Woekie is. Een kleine winkel aan de Gelderskade 39, tot de nok toe gevuld met boeken van kunstenaars, een heleboel kaarten van hun eigen werk en dat van andere kunstenaars en kunstwerken aan de muur zo ver het oog reikt. Een trap naar een kelder, met nog meer boeken met daarboven een binnenmuur met houten versiering langs het plafond, die ooit aan de buitenkant van het pand zat. Iedereen die interesse heeft in kunst, kan hier iets van zijn gading vinden. Ook online is alles te bestellen via www.boekiewoekie.com. En dat is heel fijn, want ze zijn inmiddels wereldberoemd in de westerse wereld en in Japan.

Hetty en Jan zijn een stel en zij wonen al in dit pand sinds 1983. Ze kennen de buurt dus goed. Maar de winkel is hier pas op 1 mei dit jaar open gegaan. Daar ging nogal wat aan vooraf.

Jan: 'We zijn begonnen als kunstenaars. We maakten kunst, organiseerden tentoonstellingen, schilderden, schreven en maakten boeken. Maar de galerieën wilden onze boeken niet hebben, want ze konden er niet genoeg aan verdienen. Ze wilden eigenlijk alleen kunstwerken verkopen, met een hoge marge. Maar wij hadden veel energie en liefde in die boeken gestopt, dus probeerden we het via boekhandels. Maar ook dat leverde niks op. Dan kreeg je je boek beduimd en wel na zes maanden retour en had je niks verkocht. Dus we moesten er iets op verzinnen. In 1983 kwamen Hetty en ik hier op de Gelderse kade wonen en startten we een off-set drukkerij voor ons eigen werk. En vanaf toen kwamen er ook steeds meer andere kunstenaars voor wie we boeken maakten.'

In 1986 zijn ze met zes kunstenaars Boekie Woekie gestart, een boekhandel in kunstenaarsboeken in de Gasthuismolensteeg. In eerste instantie dus om hun eigen kunstboeken te kunnen verkopen. Ze werkten om de beurt 1 dag in de winkel. 'Een dagje per week in een winkel kon best', zegt Jan, 'de muze kust je tenslotte geen zeven dagen per week.'

Vijf jaar later waren er nog drie van de zes eigenaren betrokken bij de winkel en begon de tweede fase van de boekhandel, waarin ze ook boeken van andere kunstenaars gingen verkopen. De contraprestatie stopte in 1986 en de tijd van het neo-expressionisme brak aan en dat had een grote invloed op de kunstmarkt.

Jan: 'Dat was onze drive om zelf iets te doen. We hebben nooit subsidies aangevraagd, altijd op eigen benen gestaan. Eigenlijk was de start van de boekhandel acyclisch. Een opmerking die mij nooit losgelaten heeft, was van de directeur van het kunstmuseum in Groningen die zei: don't you know

that books are out. Zij stopten als museum in die tijd met het verzamelen van kunstenaarsboeken. De kunstwereld in heel Europa bewoog zich in die tijd weg van de democratisering van de jaren zestig en zeventig richting de marketing van de grote namen. Dat heeft zeker tien jaar aangehouden. In die periode ging er steeds minder geld naar kunst, de contraprestatie hield op, kunstscholen werden gesloten of samengevoegd. Pas toen de computer ontwikkeld was, kwam daar weer verandering in. Toen trad er weer kruisbestuiving op met grafisch ontwerp, kwam er weer meer democratisering en kwamen er nieuwe vormen van inspiratie. Op die golf konden wij meeliften, omdat we dat altijd al deden. Vanaf onze winkel in de Berenstraat, na de Gasthuismolensteeg, zijn we ook boeken van andere kunstenaars gaan verkopen. Die winkel hebben we gesloten op 31 december 2023 en daarna hebben we een hele grote tentoonstelling gehad in Arti met al onze kunstenaarsboeken.'

Hetty en Runa: 'Naast de boeken van anderen bleven we ons eigen werk verkopen en zijn we ook postkaarten gaan maken. Die kaarten hebben de huur betaald. Daarvoor hadden we heel veel vaste klanten in de Berenstraat en ook nu nog. En omdat we sinds 1986 nooit boeken weggedaan hebben, behalve wat er verkocht is, hebben we een enorme collectie opgebouwd en is de winkel zelf ook een soort kunstwerk geworden.'

Jan: 'Daarmee zijn we beroemd geworden in de wereld van de kunstenaarsboeken. Mensen komen speciaal voor ons, ook toeristen die Amsterdam bezoeken en over ons gehoord hebben via het internet.'

Runa: 'Er komen ook veel jonge mensen, ook die hier willen werken en studeren.'

Jan: 'De frustratie bij jonge kunstenaars, ook nu is, dat ze niet in die corrupt aanvoelende kunstwereld willen instappen, waar het gaat om grote namen en groot geld voor een hele kleine groep, in de hoop er ooit van mee te kunnen profiteren. Een serieuze kunstenaar kan zich niet uitdrukken daarin en galeries kunnen ook helemaal niet garanderen dat je een succes wordt, dat lukt misschien wereldwijd 10 kunstenaars.'

Runa: 'Wij verkopen boeken van alle soorten kunstenaars, uit alle stromingen. We hebben nooit iemand geweigerd. Als iemand zelf zegt dat hij kunstenaar is, dan geloof ik dat. We hebben geen ballotage. Alleen als het boek te duur wordt, daarvoor zijn wij niet de plek, want we willen dat kunst toegankelijk blijft.'

Hetty: 'Door het boek als kunstvorm serieus te nemen en omdat niemand anders dit doet, zijn we de oudste kunstenaarsboekenwinkel in Europa geworden. We hebben boeken van wereldberoemde kunstenaars, maar 99 procent van de boeken kent niemand en die zijn ook niet in andere winkels te vinden. We zijn ooit begonnen met 100 titels en hebben er inmiddels meer dan 8.000.'

Jan, Runa en Hetty zeggen alle drie dat ze voorlopig nog door gaan. Een kunstenaar gaat niet met pensioen, en de interactie met andere mensen die kunst maken blijft ook nog veel te leuk.

Boekie Woekie

Geldersekade 39, 1011 EJ Amsterdam
izeven dagen per week: 12–18 u.
>> www.boekiewoekie.com

In Parijs staan mensen in de rij bij *Shakespeare and Company*, een boekhandel met Engelstalige boeken, beroemd uit film, serie en menig blog over Parijs. Deze boekwinkel is zelf ook onderwerp van een boek: *Passage de l'Odeon* dat allerlei literaire herinneringen beschrijft aan Parijs tussen de twee grote wereldoorlogen. Dat vond ik weer op het Waterlooplein tijdens een middagje snuffelen. Waarmee we zijn beland bij het eigenlijke onderwerp van dit stuk, namelijk dat Amsterdam, en meer specifiek de Nieuwmarktbuurt, qua legendarische boekhandels in niks onderdoet voor Parijs.

en zelfs een levensmiddel was? Dus bezoek de boekhandel en doe jezelf tegoed aan wat broodnodige (pun intended) culturele voeding. Kun je daarna, op zijn Parijs, met je boek in de hand op een terrasje gaan zitten, want ook daar zijn er meer dan voldoende van in onze buur antiquariaat Kok

Oude Hoogstraat 14-18

>> www.antiquariaatkok.nl

Dit is een boekenwarenhuis met meerdere verdiepingen, een etalage vol met geweldige titels uit de serie Privé Domein van uitgeverij De Arbeiderspers, beeldjes van lezende mensen en kunstobjecten die met het boek te maken hebben. Het is een familiebedrijf dat al sinds 1946 bestaat en ze hebben er alles van prenten tot reproducties, van boeken over Afrikaanse kunst tot Zoölogie en alles daartussenin.

Boekie Woekie, books by artists

Geldersekade 39

>> www.boekiewoekie.com

Boekie Woekie stelt zich voor in het interview met de eigenaren, in dit nummer van *OpNieuw*. (p. 10 - 11)

Parijs ...op loopafstand

SATI DIELEMANS

Van activistisch tot kunstzinnig, van nieuw tot tweedehands, op de Waterloopleinmarkt of in de Oudemanhuispoort, van klein tot groot, van boeken met woorden tot boeken met afbeeldingen, van Nederlands tot internationaal, van prijzig tot bijna gratis, alles is te vinden op deze vierkante kilometer voor wie van boeken houdt. En, zoals Walter Benjamin zegt, die wordt aangehaald in het eerste hoofdstuk van *Passage de L'Odeon*: 'Vergeet niet dat het boek oorspronkelijk een gebruiksvoorwerp

Sans Serriffe

Sint Annenstraat 30

>> san-serriffe.com

Een boekhandel in de Rode buurt. Zij hebben een grote collectie boeken over kunst en design. Daarnaast organiseren ze veel evenementen op dit gebied. Er is ook veel aandacht besteed aan het ontwerp van de winkel, de website en het inpakpapier.

Perdu

Kloveniersburgwal 86

>> boekhandel-perdu.myshopify.com

Perdu is een gespecialiseerde poëzieboekhandel in hartje Amsterdam en daarnaast een cultureel podium en een uitgeverij, gewijd aan experimenten op het snijvlak van literatuur, performance en andere kunstvormen.

Galerie Lambiek

Koningsstraat 27

>> www.lambiek.net

Een stripboekhandel van naam, als eerste stripwinkel van Europa (eerst op de Kerkstraat, nu in de Nieuwmarkt) bekend in Amsterdam en ver daarbuiten. Ze hebben alles op het gebied van strips in de ruimste betekenis. Van Suske en Wiske tot een getekend verhaal over Jimi Hendrix of Aziatische mythologie. In het genre van het getekende verhaal, kun je nergens beter terecht dan bij Lambiek. Ze organiseren ook heel regelmatig boekpresentaties en andere events voor liefhebbers.

Pantheon

Sint Antoniesbreestraat 132 – 134

>> libris.nl/boekholtboekhandels/pantheon

Mijn favoriete boekhandel. Dicht bij huis, altijd goede hulp, leuke vondsten, de laatste kookboeken, ik kan er rustig een uur doorbrengen. Pantheon Boekhandel is onderdeel van Boekholt Boekhandels. Hun literatuurafdeling is gezichtsbepalend en ze hebben een uitgebreide non-fictieafdeling, een groot assortiment kookboeken, kinderboeken, thrillers en boeken over Amsterdam.

Leestips op Instagram >> @pantheonboekholtalacarte

A la carte

Op de eerste verdieping van boekhandel Pantheon bevindt zich een reisboekhandel.

Het Fort van Sjakoo

Jodenbreestraat 24

>> sjakoo.nl

Deze winkel is opgericht in 1977, oorspronkelijk in een gekraakt woon-werkpand op het tracé van een geplande snelweg dwars door de Nieuwmarktbuurt en sinds 1988 gelegaliseerd. Al 47 jaar boeken met een tegendraads geluid en alternatieven.

Vol enthousiasme wordt het Fort momenteel draaiende gehouden door een collectief van zo'n tien vrijwilligers. Die zijn er om jou te voorzien van informatie. Van het laatste nieuws tot degelijke achtergrondinformatie en geschiedenis. Een breed scala aan links-politieke en maatschappijkritische onderwerpen vult de winkel. Ook veel aandacht voor buitenlandse uitgaven, muziek en tijdschriften in verschillende talen. Ga eens kijken! Hebben ze iets niet dan kunnen ze het altijd voor je bestellen.

Antiquarische boekhandel Egidius

Nieuwmarkt 223

>> www.egidiusamsterdam.com

Een professionele antiquarische boekwinkel, opgericht door Jan Fictoor in 1985. Gespecialiseerd in boeken over kunst, antiek en architectuur. Sinds 2020 verkoopt EGIDIUS alleen nog online. Ze blijven geïnteresseerd in het aankopen van speciale items en collecties.

The Book Exchange

Kloveniersburgwal 58

>> www.bookexchange.nl

An independent second-hand bookstore, specialized in English language books with focus on Literature and Social Sciences. They offer a wide selection of books in good condition at affordable prices. If you're looking to sell your books, they're happy to take a look and see if they can buy your books.

Henk's Comics

Zeedijk 101

Hier vind je een uitgebreid assortiment van Amerikaanse comics en manga, evenals allerlei merchandise zoals t-shirts, posters en Funko Pop.

Uitgeverij de Buitenkant

Schipperstraat 11

www.uitgeverijdebuitenkant.nl

Geen winkel maar wel een website waar je geweldige boeken kunt bestellen over letterontwerpen, typografie en meer. Een eigenzinnig fonds met eigenlijk alleen maar 'best verzorgde boeken'.

Oudemanhuispoort

Hier vind je meerdere boekhandelaren die allemaal een winkeltje hebben in een nis van de poort, wat er prachtig uitziet. Boeken in het Nederlands, Engels, Frans, Italiaans en zelfs een gespecialiseerde kookboekhandel. Loop ze allemaal langs, bekijk de verschillende collecties, maak een praatje en vind een parel waar je niet naar op zoek was. Het is dat ze niet langs de Seine staan, anders was het een kopie van de bekende boekkranten in Parijs.

Waterlooplein

Een schatgraversparadijs, ook op het gebied van boeken. Er zijn verschillende verkopers die boeken aanbieden, kunstboeken, literatuur, strips, non-fictie, oud en nieuw, je kan het zo gek niet bedenken of je kunt het er vinden. Je moet natuurlijk vaker langslopen en snuffelen om de parels te vinden waar je naar op zoek bent. Twee van mijn favorieten voor boeken, zijn: Crispijn en Rozemarijn op het Waterlooplein, waar ze heel veel geweldige Nederlandse en Engelse literatuur en non-fictie verkopen en prachtige kunstboeken. En Waterloo Wonder, dat heel veel kunstboeken en prachtige fotoboeken verkoopt. Maar er zijn er nog meer en ook handelaren die andere spullen verkopen, hebben soms ook boeken, dus loop gewoon de markt af en toe over.

De Openbare Bibliotheek Oosterdok

Oosterdokskaai 143

>> www.oba.nl

Last, maar zeker niet least, de Openbare Bibliotheek. Heb je geen plek voor een boekenkast, ga dan naar de Bibliotheek. Deze locatie heeft heel veel ruimte, om te lezen, te studeren, te eten in het restaurant met een van de beste uitzichten over Amsterdam, en natuurlijk om allemaal fantastische boeken te lenen.

Boomsspijker maken we samen

Optreden Daniel op het vrijwilligersfeest

Ons jaarlijkse vrijwilligersfeest

Daniël

Daniël (70) komt uit Santiago en verhuisde op zijn 23e naar Nederland om naar het Conservatorium in Den Haag te gaan. In Chili speelde hij al slagwerk in een symfonieorkest. Officieel is hij nu met pensioen, maar Daniël blijft actief met dingen die hij leuk vindt.

Elke woensdagavond speelt hij tafeltennis in de Boomsspijker, waar hij geniet van de mix van nationaliteiten. Daarnaast geeft hij op dinsdagavond Tai Chi les als vrijwilliger. Hij vindt dat onderwijs en gezondheid toegankelijk moeten zijn en houdt zijn lessen daarom gratis of goedkoop. "Ik vind de Boomsspijker supergezellig. Op de radio hoor je veel politiek, maar hier zie je hoe goed mensen eigenlijk met elkaar omgaan. De activiteiten zijn ontspannen, goed georganiseerd en het is leuk om hiervan deel uit te maken!"

Vrijwilligersfeest

Wist je dat de Boomsspijker 60 vrijwilligers heeft! Deze vrijwilligers maken samen het buurthuis tot een levendige en fijne plek om te zijn. Een greep uit activiteiten die door vrijwilligers worden gedragen: Bingo, Tafeltennis, Tai Chi, Taalcafe, Repaircafe en Meditatie. Iedereen houdt natuurlijk van eten en gelukkig ook best wat vrijwilligers die van koken houden: soepjes, buurtlunch, buurtrestaurant en food & film. Een keer per jaar verheugen wij ons in de vrijwilligers met een speciaal vrijwilligersfeest. Wat boffen wij met deze mooie diverse club mensen!

Meedoen in de buurt

Naast de Boomsspijker zijn er nog heel wat bijzondere buurtplekken. Vind jij het nou ook leuk om je op een plek in te zetten voor de buurt en daar een leuke club mensen bij cadeau te krijgen?

Neem dan contact op met een van de buurtwerkers en zij denken graag met je mee! Bijvoorbeeld tijdens het buurtwerkers inloopspreekuur: iedere dinsdag tussen 18:00 en 19:00 uur in de barzaal van de Boomsspijker.

kunstRUIM bestaat 5 jaar! Dat vieren we met een overzichtstentoonstelling: 64 van de 150 aangesloten kunstenaars laten hun werk zien: schilderijen, keramiek, mixed media, installaties, fotografie, textiel, sieraden en digitale kunst. De deelnemende kunstenaars zullen bij toerbeurt aanwezig zijn.

kunstRUIM is een platform vóór en dóór Amsterdamse beeldend kunstenaars. Het platform vormt een brug tussen de stad en haar artistieke talent. Professioneel beeldend kunstenaars die wonen en / of werken in Amsterdam kunnen zich bij het platform aansluiten. Hun werk is dan te zien op >> kunstruim.amsterdam, de sociale media en op fysieke locaties.

Wij vinden dat Amsterdammers op laagdrempelige wijze kennis moeten kunnen maken met kunst.

Belangstellenden kunnen gratis komen genieten, niet alleen door het bezoeken van exposities maar ook door het volgen van workshops. Op die manier wil het platform een bijdrage leveren aan het verlevendigen van de kunst in Amsterdam, deze voor iedereen toegankelijk maken en zo bij te dragen aan een fijne, leefbare stad.

Belangstellenden kunnen direct contact leggen met de makers. Er is geen tussenpersoon. Dus hoeven de kunstenaars geen commissie te betalen, dat is uniek in de Amsterdamse kunstwereld. Van deelnemende kunstenaars wordt echter wel een actieve rol verwacht bij de activiteiten.

KunstRUIM heeft sinds september 2023 de benedenverdieping van de Jodenbreestraat 25 in gebruik. Voorheen zat hier de Gemeente, maar de bestemming van het pand wordt herzien en daarom is de ruimte tijdelijk in bruikleen gegeven.

In de eerste helft van 2024 is een uitgebreid cultureel programma uitgevoerd – *Kunst in de Buurt* – met exposities, workshops, filmvertoningen en optredens. En nu dus de feest-expositie!

kunstRUIM

4 december – 5 januari
woensdag t/m zondag
12 – 17 uur

Jodenbreestraat 25
(ingang Valkenburgerstraat)
Gratis toegang

Amsterdam van A tot Z!

In Amsterdam leven ruim zeventienduizend mensen op straat.

Z! is er om dak- en thuislozen te helpen om zichzelf te helpen. We willen dat ze meedoen in de maatschappij en sociale contacten, zelfrespect en een dagritme kunnen opbouwen. En we willen echte stadsverhalen vertellen: verhalen die misschien niet het nieuws halen, maar precies laten zien wat er in de stad speelt.

Z! biedt mensen tussen wal en schip de kans om zelf hun situatie op een ondernemende manier te verbeteren. Onze verkopers kopen de krant in voor € 1,35 en verkopen hem op straat voor € 2,50. Zo verdient de verkoper een bescheiden inkomen en biedt Z! haar lezers een schat aan verhalen uit alle hoeken en stegen van Amsterdam.

Koop de Z! en neem 'm mee, want Z! gaat failliet als de verkopers geen kranten meer inkopen.

MASSEURPAUL.NL
masseert volgens Westerse en Aziatische principes

U bent bij mij in goede handen

Paul Parinussa
Emmett therapeut
06-25087778

 <https://emmett-techniek.nl/>

verwen jezelf met een heerlijke
JAPANESE GEZICHTSMASSAGE
(Ook een zeer gewaardeerd cadeau)

De massage bestaat uit een serie technieken die de huid stimuleren om collageen en elastine aan te maken. De huid neemt meer zuurstof op met als resultaat een frisse, jonge uitstraling. En de massage helpt de kaak te ontspannen, erg fijn als je 's nachts tandenknarst of maalt. Kortom, een weldadige ervaring voor iedereen!

Meer informatie

Yvette +31 6 30846508
www.ypsalon.org

WINKEL - WEBSHOP - B2B - WORKSHOPS - VOORLICHTING

 Condomerie
We help you choose the best

Warmoesstraat 141, Amsterdam

www.condomerie.com

scan me

Gertrud Pijnenburg Fysiotherapie

Korte Keizersdwaarsstraat 8
1011 GJ Amsterdam
Tel: 020 6225477
E-mail: fysiotherapeuten@gmail.com
www.gertrudpiijnenburg.nl

MSc Geriatriefysiotherapie

Advisering bij:

- Geriatrische problematiek
- Parkinson
- Osteoporose

Inge Ruys verlaat de praktijk per 1 september 2024

Vanaf die datum geven we geen reguliere fysiotherapeutische behandelingen meer.

Fix & Stitch

Kom je kleding repareren of opwaarderen

Jaarlijks belanden er miljoenen kilo's textiel in de vuilnisbak. Dat betekent dat ze verbrand worden in plaats van hergebruikt – en dat terwijl de textielindustrie wereldwijd een van de meest vervuilende industrieën is. Het her- of langer gebruiken van je kleding is een goede oplossing om verspilling en vervuiling tegen te gaan.

We hoeven het wiel niet opnieuw uit te vinden. De technieken om kleding te repareren zijn eeuwenoud, maar gaan steeds meer verloren. Daarom creëerde Waags *TextileLab* handleidingen waarin je alles leert over reparatie van textiel. Tijdens deze eerste *Waag Open* van het nieuwe jaar gaan we hiermee aan de slag.

In het kader van goede voornemens: koop deze maand geen nieuwe kleding, maar kom je oude kleding repareren of geef die oude trui nieuw leven of een upgrade. We gaan aan de slag met de snijplotter, vinylsnijder. Er zullen verschillende materialen aanwezig zijn.

19:30 – 19:45 uur welkom & introductie

19:45 – 20:00 uur demo van de mogelijkheden voor het repareren van je eigen kleding

20:00 – 21:30 uur aan de slag met Mending techniques en snijplotter

20:30 – 22:00 uur resultaten bekijken & borrel

Elke eerste donderdagavond van de maand opent Waag haar deuren! Kom langs om te discussiëren en te doen. Want we gaan niet alleen in discussie over maatschappelijke thema's en de toekomst – je leert daarnaast ook altijd iets praktisch. Iets dat je altijd al hebt willen uitproberen, zoals de 3D-printer in het FabLab, of juist iets dat je nooit had verwacht, zoals uitpluizen hoe DNA in elkaar zit in ons biotech-lab. *Waag Open* vindt plaats in de maakplaatsen op de eerste en tweede verdieping van het historische Waaggebouw op de Nieuwmarkt.

Het kost 12,50 maar zit je krap bij kas en wel graag aan dit evenement willen deelnemen, neem dan contact op met sanna@waag.org

Afval naar Oogst

MARIKEN DE GOEDE

De Ruijtergaard is samen met *Afval naar Oogst* een recyclepunt voor groente- en fruitafval gestart. Het idee is simpel: Nieuwmarkters leveren hier hun schillen, klokhuizen en andere ongekookte keukenresten in. Vrijwilligers maken hier vervolgens compost van. Die kan weer gebruikt worden in de tuin van de Ruijtergaard, in geveltuintjes en dakterrassen om de buurt verder te vergroenen.

Er staan twee vijfhoekige centrifuges, zogenaamde compostmolens, in de Ruijtergaard. Een manier van composteren die *Afval naar Oogst* speciaal heeft ontwikkeld voor buurttuinen in de stad. Bij de compost in deze molens kan geen ongedierte komen en doordat ze geïsoleerd zijn en rond kunnen draaien gaat het composteren sneller.

Een derde van het Amsterdamse afval bestaat uit organische resten. Dat gaat nu vrijwel allemaal nog de verbrandingsoven in. Zonde, want je kunt eenvoudig deze grondstoffen omzetten naar waardevolle compost. Alle tuinen, buurttuinen en parken hebben jaarlijks compost nodig om de grond te voeden, het bodemleven te verbeteren en de bodem beter regenwater te laten vasthouden. Hoe mooi zou het zijn als al deze compost in de stad geproduceerd zou worden van het GF van de bewoners en van groene resten uit tuinen en parken.

Nieuwe deelnemers kunnen bij de Ruijtergaard een bakje krijgen om in hun keuken hun GF in te verzamelen. Elke keer dat je komt inleveren neem je bij de compostmolens een nieuwe papieren zak mee voor in dit bakje. Bij het inleveren weeg je eerst je volle GF-zak op de weegschaal en vult met je telefoon het gewicht in in onze impact-dashboard. In het dashboard kan je zien hoeveel GF we over de hele stad met elkaar duurzaam verwerken tot compost. Dit jaar al 50.000 kilo!!

Nieuwe GF-donateurs en compostvrijwilligers zijn van harte welkom bij de Ruijtergaard:
De Ruijterkade 105-153

>> info@amstergaard.nl

StadshartTop is een fenomeen waar je al een kleine drie jaar van gehoord kunt hebben. Het is een initiatief voor en door betrokken buurtbewoners en ondernemers om onze geweldige buurt nog fijner te maken. Meestal is het door te brainstormen en plannen te smeden met elkaar, maar 28 september was het tijd om actief iets te doen. Verschillende activiteiten werden door enthousiaste deelnemers gedaan. Ik ging langs om te kijken hoe ze het deden:

DOET

LOUKE SPIGT

Boomspiegel

Ik ging langs bij de boom op de oudezijds voorburgwal waar de spiegel (het stukje grond dat om de boom heen zit) aangepakt werd. Het idee erachter is om onze buurt verder te vergroenen. Een enthousiaste groep mensen heeft dit serieus aangepakt en ondanks de regenbuien even snel een perkje met bloemen aangelegd. Het enige dat voor mij nog te bekijken viel was het vers aangelegde bloembedje met klein hekje. Prachtig, maar weinig te interviewen natuurlijk. (zie ook >> p.18)

Oudezijds 100

Op naar het volgende project, Oudezijds 100. Daar zouden ze de knusse woonkamer van een woongroep schilderen. Ik hou van klussen dus ik er heen. Wat ik aantrof was een verfronter achter het raam van de deur. De juiste plek dacht ik, want ja, Oudezijds kan op twee plekken zijn he. Deze is op achterburgwal.. Nummer 100 zit naast de Casa Rosso. Een groep panden rondom een binnentuin waar 70 jaar geleden een opvang is gehuisvest met als insteek en filosofie: echte naastenliefde en hulp bieden aan de buurt. Luisterend naar wat er nodig is op dit moment.

Opgericht door predikanten: echtpaar Rolf en Georgine Boiten-Du Rieu. Zij hebben na hun examen theologie in Parijs ontdekt dat praten over hulp bieden net nog een stapje beter kan: handen uit de mouwen en doen! Ik kom een week nadat Rolf is overleden. Maar zijn gedachtegoed is in heel vertrouwde handen. Zijn kleindochter woont hier samen met een stuk of 70 anderen. Zij laten zich ondervinden in mensen die uit naastenliefde voor anderen leven en mensen die binnen zijn komen lopen met een hulpvraag. Ze koken samen en

steunen elkaar waar nodig. Er is ook een team van maatschappelijk werkers die ter beschikking staan van de tijdelijke bewoners.

Wat mij betreft is het belangrijkste van deze opvang, dat ze werkelijk de deur altijd open hebben staan en koffie klaar voor iedereen. Er is geen drempel. Iedereen is welkom om even binnen te komen voor een praatje of geen praatje. De sfeer is warm en ongedwongen en de boodschap aan de buurt is dan ook om gewoon een keertje langs te komen. Er is vast iemand die je rond wilt leiden en de prachtige panden wil laten zien. Of je besluit voortaan je kleding hier heen te brengen en niet in die container te doen.

Red Light Jazz Radio

Als laatste stop was het radiomaken van de burens bij *Red Light Jazz Radio*. Zij zitten op de zeedijk 44 in *Mediahub Taboo*. Voor de stadshart top doet hebben zij met deelnemers op straat een stel interviews gedaan met mensen. Heel buurt gerelateerd en dus interessant om naar te luisteren. Ik kwam binnenvallen toen iedereen moe maar voldaan aan tafel zat na te praten en Jeanine nog even een paar snippets van de interviews aan het editen was zodat het te horen zou zijn tijdens de eindpresentatie van deze top.

Het leuke van Red Light Jazz Radio is dat zij de buurt ook uitnodigen om binnen te komen vallen. Maar dan op woensdag, tijdens de uitzending. Als radiomaken je wat lijkt is dit je kans! Niet alleen met de microfoon in je snuffert, maar ook om de bezoekers op te vangen met een drankje, of research voor de items te doen. Kortom, ieder facet van het oh zo leuke radio-maak-vak kan je komen doen. (lees ook >> p.30)

Afsluitend

Afsluitend bij de Waag met een snack en een drankje was iedereen heel enthousiast over wat ze hadden gedaan en had menig een dat gevoel van oh jeetje, daar had ik ook wel bij willen zijn maar ik deed dit al. Dat is bij iedere top het geval want er zijn ook zoveel initiatieven waar je aan kunt bijdragen om ons lieve binnenstads buurtje op te leuken.

Wie over de Kloveniersburgwal loopt, heeft zich vast ooit afgevraagd wat er nu eigenlijk gebeurt achter die opvallende gevel van nummer 29. Dit pand, het Trippenhuys, is hét huis van de Nederlandse wetenschap.

Oorspronkelijk gebouwd als woonhuis voor de gebroeders Trip, sinds 1808 thuisbasis van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW).

Van de KNAW zijn de beste wetenschappers van het land lid. Zij bezoeken het Trippenhuys voor symposia en workshops; voor evenementen – zoals de uitreiking van de KNAW Onderwijsprijs – en voor vergaderingen. De KNAW adviseert de regering en is verantwoordelijk voor vijftien onderzoeksinstituten, verspreid over het hele land.

Veel activiteiten in het Trippenhuys zijn openbaar – wie wil weten welke, kan kijken op knaw.nl of zich aanmelden voor de e-nieuwsbrief: knaw.nl/activiteiten. Volg de KNAW ook op Twitter (@_knaw) en Facebook (facebook.com/deKNAW).

Tot slot een aardig weetje: van 1817 tot 1885 hing *De Nachtwacht* in het Trippenhuys.

Het Trippenhuys

www.knaw.nl

Moet het steen? **Beton!**

In ons Amsterdam, vooral in het centrum, wordt het installeren van bloembakken en plantenpotten nogal aan banden gelegd. Met als gevolg dat leuke straatjes weer saai worden, heter, de biodiversiteit: puntje puntje puntje. Terwijl de bewoners versippen.*

RUTGER EMMELKAMP

Ik heb het recept gebaseerd op data van de TU in Delft.

>> research.tudelft.nl/en/publications/making-bioreceptive-concrete-formulation-and-testing-of-biorecept

Dit heb ik vergeleken met andere online beschikbare recepten en toen heb ik er een snuffje zeewieras aan toegevoegd.

Er zijn heel veel start-ups en bedrijfjes mee bezig op het moment en online is er al best veel beschikbaar.

De beschrijving als recept in het Nederlands is van mijzelf.

NORINDA FENNEMA

N.B. Gelukkig blijkt dat er best ook veel wél mogelijk is om de buurt te vergroenen. Samen met bewoners, ondernemers én de gemeente. Niet overal is voldoende ruimte voor geveltuinen en voedselbosjes maar in het Burgwallengebied hebben wij dit jaar de boomspiegels ontdekt. Die kunnen worden geadopteerd en beplant. Als dat op een verstandige wijze gebeurt, kunnen de bomen (veelal iepen) daar baat bij hebben. Bovendien worden er doorgaans geen vuilniszakken achtergelaten in een mooi verzorgde boomspiegel. En het zwerfvuil wordt regelmatig door de adoptant verwijderd, zó is de afspraak. Ook verticaal groen is een mogelijkheid: denk aan blauwe regen, kamperfoelie of passiebloem. Kies voor gifvrije (biologische) planten.

Tijdens de *Stadshart Top* in april heeft een groep buurtbewoners zich verenigd onder de naam *Groen Stadshart*. Via een app-groep wisselen we informatie uit, delen nuttige tips en helpen elkaar bij groene projecten. De eerste boomspiegel hebben we gezamenlijk beplant tijdens *Stadshart DOET* in september. (zie >> p.17) We worden aangemoedigd en gesteund door een enthousiaste gebiedsmakelaar en de mensen van De Boomsspijker (DOCK).

Meedoen? >> www.goedgeel.nl/groen-stadshart

Recept voor Bio-receptief Beton

Ingrediënten

- **Portlandcement** 60% (voor structurele sterkte)
- **CEC** (Crushed Expanded Clay, geëxpandeerde kleikorrels): 20% (voor porositeit en bio-receptiviteit)
- **Houtas** 5% (voor alkaliteit en mineralen)
- **Beenderas**: 5% (voor calcium en fosfaat, dit bevordert microbiële groei)
- **Zeewieras** 5% (voor sporenelementen en mineralen zoals jodium, magnesium en kalium)
- **Water** Genoeg om een water-cementfactor (wcf) van 0,5 tot 0,6 te bereiken (voor werkbaarheid en een receptief oppervlak)

Instructies

1 Meng de droge ingrediënten

Combineer portlandcement, CEC (kleikorrels), houtas, beenderas en of zeewieras grondig in een grote bak. Zorg ervoor dat de as gelijkmatig verdeeld is door het mengsel.

2 Voeg water toe

Voeg geleidelijk water toe tijdens het mengen, zodat je een wcf van 0,5 tot 0,6 bereikt. Dit betekent dat je voor elke 100 delen cement, 50 tot 60 delen water gebruikt (op gewichtsbasis). Meng totdat het beton een gladde, werkbare consistentie heeft, maar niet te waterig is.

3 Storten en vormgeven

Giet het mengsel in vormen of op de gewenste ondergrond. Vorm het naar jouw specificaties voor buiteninstallaties of gevels.

4 Gebruik een oppervlaktevertrager (optioneel)

Voor extra bioreceptiviteit van het buitenoppervlak, kun je een oppervlaktevertrager aanbrengen om de uitharding van de bovenste laag te vertragen. Dit creëert een meer poreus en getextureerd oppervlak dat biologische groei bevordert.

5 Uitharden

Laat het beton langzaam uitharden. Houd het oppervlak vochtig tijdens de eerste paar dagen door het te besproeien met water of te bedekken met plastic om te voorkomen dat het te snel uitdroogt.

6 Stimuleer groei

Zodra het beton volledig is uitgehard, kun je het oppervlak inzaaien met mossen, korstmossen of andere biologische organismen. Na verloop van tijd zal het poreuze en voedingsrijke mengsel natuurlijke kolonisatie ondersteunen.

Voordelen van dit mengsel

- **CEC** (kleikorrels) biedt uitstekende porositeit voor waterretentie en biologische kolonisatie.
- **Houtas** helpt de pH te balanceren en voegt noodzakelijke mineralen toe voor groei.
- **Beenderas** is rijk aan calcium en fosfor, wat microbiële en plantaardige ontwikkeling bevordert.
- **Zeewieras** introduceert sporenelementen en voedingsstoffen, wat een diverse bio-kolonisatie aanmoedigt.

Voor achter het raam

Robert Indiana (pseudoniem van Robert Clark) (New Castle, 13 september 1928 – Vinalhaven, Maine, 19 mei 2018) was een Amerikaans kunstschilder, beeldhouwer en dichter. Hij was een vooraanstaande vertegenwoordiger van de popart en schiep in 1964 het internationaal bekende Love-symbool.

Indiana werkte in zijn oeuvre steeds met sjablooneske schrifttekens, cijfers en taal; vaak korte pregnante woorden, gecombineerd met geometrische vormen als cirkels en sterren, waarmee hij zowel schilderijen als ruimtelijke beelden maakt.

Zijn bekendste ontwerp is ongetwijfeld Love. Het bestaat uit een vierkante compositie met de letters LO gestapeld op de letters VE in rood tegen een achtergrond in blauw en groen. De letter 'O' is diagonaal gekanteld. Het ontwerp Love ontstond in 1964 als een kerstkaart voor het Museum of Modern Art. Het ontwerp werd in meerdere variaties uitgewerkt, waaruit het museum de rood-groen-blauwe versie koos.

Het ontwerp werd in de Verenigde Staten uitgegeven als officiële postzegel en werd in de loop der jaren vele keren gekopieerd, geciteerd en geparafraseerd. Op Valentijnsdag in 2011 was bijvoorbeeld een aangepaste versie te zien als logo op de zoekpagina van Google. Het liefdessymbool werd door hem sinds de jaren 70 ook uitgewerkt als monumentale sculptuur. Zijn beeld Love staat op verschillende plekken wereldwijd opgesteld in diverse uitvoeringen qua materiaal en taal.

Na de eerste publicatie van het ontwerp, waarbij wel de naam van het museum maar niet zijn naam als kunstenaar genoemd werd, liep hij veel opbrengsten uit auteursrechten mis. Het bleek namelijk zeer problematisch om achteraf copyright te leggen op een simpel 'eenwoordgedicht' en een grafisch ontwerp bestaande uit slechts vier letters.

Bron: WIKIPEDIA

Hoeveel kan een plek voor een mens betekenen? In *Stek* verzamelt Sofie verhalen van buurtbewoners over hun favoriete plek in de Nieuwmarktbuurt. Dit keer vertelt Finn Meulenbeld over een symbolische plek voor hem: Brug 290.

Tekst en Beeld: SOFIE DE WILDE

De bladeren aan de bomen zijn nog groen als ik Finn ontmoet op brug 290, op de kruising van de Dijkstraat en de Krom Boomsloot. Hoewel de naam misschien weinig tot de verbeelding spreekt, heeft deze brug voor Finn een wel heel bijzondere betekenis. Meer dan dertig jaar geleden vond hier namelijk een ontmoeting plaats waarvan je wel kunt stellen dat die Finns leven gevormd heeft: de allereerste ontmoeting tussen zijn ouders.

Finn begint te vertellen: 'Toen ik hier twee jaar geleden kwam wonen kwam mijn vader voor het eerst kijken. Hij vertelde opeens dat hij mijn moeder precies op deze brug had ontmoet.' Finn omschrijft hoe het toeval zijn ouders samenbracht: 'Mijn vader was op weg naar de kroeg, en mijn moeder was aan het wandelen met een vriendin. Die vriendin was erg verliefd op mijn vader, hij was namelijk een knappe straatmuzikant. Daarna zagen mijn toekomstige ouders elkaar acht jaar lang niet, tot ze elkaar opnieuw tegenkwamen en elkaar nog herinnerden van die ene eerdere ontmoeting, op de brug.'

Finn vertelt hoe fijn hij het in deze buurt vindt: 'Je maakt met iedereen wel een praatje, en je leert je buren hier een beetje kennen. Dat vind ik belangrijk, zeker in een stad waar je je soms toch alleen kunt voelen, ondanks alle mensen om je heen.' Het gesprek wordt dan ook meerdere keren onderbroken doordat we steeds buren van Finn tegenkomen. Een van Finns favoriete herinneringen aan de buurt is een optreden van zijn vader en diens band op het pleintje naast zijn huis. 'De bandleden kwamen toen allemaal bij mij plassen. Veel van hen hebben vroeger ook in deze buurt gewoond. Dan komen al die verhalen los: in welke kraakpanden ze hebben gezeten en welke cafés ze bezochten. Dat vind ik altijd heel vet om te horen.'

Zelf is Finn ook muzikant geworden, hoewel dat niet altijd vanzelfsprekend was. 'Omdat mijn vader ook muzikant is, sloeg ik het juist altijd af, als een daad van tienerverzet. Toen twee vrienden van mij een basgitarist voor hun bandje zochten, begon ik toch met oefenen en eigenlijk klikte het heel snel. Muziek was opeens toch heel logisch.' Op de vraag wat Finn het mooiste vindt aan muziek maken, antwoordt hij: 'Het optreden. In het korte tijdvak dat je hebt gebeurt er van alles, omdat je contact maakt met je publiek. De directe reactie die het publiek geeft, inspireert mij om op het podium allemaal gekke dingen te doen. Bijna alsof je een ander persoon bent. Op die manier zie je hoe kunst verandert door hoe mensen er naar kijken.'

Dat Finn nu op dezelfde plek woont waar zijn ouders elkaar ooit voor het eerst ontmoetten, voelt voor hem alsof de cirkel hiermee rond is. 'Bijzonder dat ik naast de brug woon waar ik ontstaan ben. En nog gekker is, dat ik dat pas ontdekte toen ik hier al woonde.'

Finn

IN restaurant DE café WAAG

www.indewaag.nl
tel. 020 - 4227772

Wereldgerechten van lokale producten.
Open van 09.00 tot 23.00 voor ontbijt,
lunch, borrel en diner!

De hele buurt weet inmiddels wel dat je lekker kunt eten
bij Captain & Co en dat het er gezellig is. Wil je eens geen
buurtgenoten zien, bezoek dan ook eens ons filiaal in Zuid-India!

il Sogno

THE ITALIAN CONCEPTSTORE

food & store
pizza & more

www.il-sogno.nl

Il Sogno - Nieuwmarkt
Koningsstraat 19

020 - 2374378

Open daily from 12:00 pm

Amsterdamsche Vischhandel

Vis & Visspecialiteiten sinds 1938

Zeedijk 129

Telefoon 020 - 624 20 70 www.zeedijk129.nl

Heeft u ook last van de volgende klachten?

* Slapeloosheid	* Sportblessures
* Spanning	* Verstuikingen
* Migraine	* Tennisarm
* Maagklachten	* Muisarm
* Gewrichtsklachten	* Beroerte
* Rugpijn	* Reuma
* Jicht	* Zenuwpijn
* Schouderpijn	* Neurose
* Stijve nek	* Of iets anders?

MERCY
CHINESE MEDICAL

善心國醫館痛症治療中心

Traditioneel Chinees Geneeswijze: Tuina massage,
kruidenbehandelingen, acupunctuur, en nog veel meer!

Vragen en reserveren: 020-7723536 / 06-42850388
Dr. Zhi Xiong Li & Dr. Sau Ying Liu

Adres: Sint Antoniesbreestraat 74
1011 HB, Amsterdam

Website: www.mercytcn.nl

BEHANDELINGEN KOMEN EVENTUEEL IN AANMERKING
VOOR TERUGBETALING DOOR DE ZORGVERZEKERING

HEEFT U NOG ONGEBRUIKTE CADEAUBONNEN LIGGEN?

HELP DIEREN IN NOOD

Doneer uw cadeaubon

WWW.AAP.NL/CADEAUBON

Sunny

Tekst en Illustratie: NANNY KOK

Al jaren opent Sunny op 6 december zijn mooi versierde kerstbomenkraam, vlak naast de Waag. De geur van Nordmann groen- en blauwspars is te ruiken over het hele plein. Sunny zoekt de bomen uit in Denemarken met David Klinkert van *Davidboom*. David plaatste 29 jaar geleden midden op de Nieuwmarkt een kerstboom omdat hij vond 'dat het wat gezelliger kon'. Zo begon het.

Netwerken waarin ouderen gedijen

Buurtinitiatieven genoeg in Amsterdam. Jammer dat nog niet iedereen meedoet.

Wat hebben ouderen nodig om zich prettig te voelen in hun eigen huis en buurt? Elkaar kunnen ontmoeten is een sleutelfactor, zo is wel duidelijk. Een grote vraag is: hoe haalt Amsterdam de groep erbij die er niet zelf op uit gaat?

YVONNE VAN OSCH

Eerst: wat betekent het om je thuis te voelen? Veiligheid is natuurlijk de basis. Een warme, goed toegankelijke woning met winkels om de hoek en zorg op afroep. Maar de mens leeft van meer dan dat, zeker als hij niet meer hoeft te werken. Samen zijn, een nuttige dagbesteding en het gevoel ertoe te doen is voor velen cruciaal. Wat is daarvoor nodig? En hoe kunnen gemeenten en organisaties daarbij helpen? Dit is de vraag die centraal staat in deze tweede editie van de serie Meedenkgesprekken Zorgzame buurten die het stadsdeel Centrum organiseert.

De rijkdom van Amsterdam

De locatie is fantastisch gekozen: aan het eerste Weteringplantsoen bij HTIB, de vereniging van arbeiders uit Turkije die in Nederland wonen. Voorzitter Mustafa Ayranci, die ruim 100 deelnemers onthaalt op een buffet waar je spontaan de halay van zou gaan dansen, herinnert aan de woorden van wijlen Eberhard van der Laan. Onze oud-burgemeester voelde zich in Amsterdam de rijkste man ter aarde, omdat hij 180 nationaliteiten om zich heen had.

We hebben hier alle rijkdom binnen handbereik, betoogt een bevlogen Ayranci. Alle geuren, alle talen, alle muziek. Maar ook kansen, kennis, middelen, en heel veel passie en talent. Je moet het alleen goed zien aan te boren. HTIB bestaat 60 jaar. Wat begon als een strijd voor gelijke rechten voor arbeiders uit Turkije, is nu een open dialoog over de toekomst van onze stad.

Geschenk uit de hemel

Die toekomst herbergt ouderen van alle kleuren en gezindten. Ook de Chinese gemeenschap is ruim vertegenwoordigd. Deze groep kent zo zijn eigen karakteristieken, weet Joyce Pui Kwan Wong, oprichter van Tien Yan, een netwerk dat Chinese ouderen ondersteunt. Chinezen lossen hun problemen het liefst zelf op, zegt ze, al was het maar uit angst om uitgelachen te worden of de rug toegekeerd te krijgen. Wong noemt een voorbeeld van een jongen die in de sportschool aan het trainen is om zijn zieke moeder van en naar drie hoog te kunnen dragen. Liever dan bijvoorbeeld via het wijkteam hulp te zoeken.

Na 100 jaar in Nederland is de integratie nog niet voltooid, zegt Wong. Niet tussen Chinese en andere Nederlanders, maar ook niet tussen de jonge en oudere generaties Chinezen. Zij raken elkaar soms kwijt tussen het Kantonees en Nederlands, ook al blijft het familiegevoel altijd intact. Tien Yan is er om ouderen (en soms jongeren) bij te lichten in het maatschappelijke labyrint van onze stad. Over de waardering daarbij voor senioren overigens geen enkele discussie, zegt Joyce Wong. Voor ons zijn zij een geschenk uit de hemel. Dat is ook precies waarnaar de naam Tien Yan verwijst.

Stadsdorpen en buurtkamers

Terug naar de netwerkvorming. Het gaat om meer dan een telefoonboom, het buurtkrantje en de thuiszorg, zegt stadsdeelwethouder Lotte Terwel, die de meedenkgesprekken initieerde. Terwel hoopt ook vandaag weer op frisse nieuwe ideeën en verbindingen als volgende stap voor een inclusieve ouderenzorg in 2030.

Sprekers Heidi Hofman van de gemeente en Milja Kruijt van Zorgen voor Morgen benadrukken het belang van het informele circuit en goed nabuurschap naast de factoren gezondheid, fijn wonen en passende zorg. Initiatieven genoeg, zo blijkt ook wel uit hun betoog. Denk aan de stadsdorpen, netwerken

van mensen uit een bepaalde wijk die elkaar helpen en dingen samen doen zoals een picknick, filmbezoek, leesclub, koken, wandelen of zingen.

Buurthuizen zijn er daarnaast nog steeds, huizen van de buurt zoals De Boomsspijker, 50+ initiatieven zoals De Soop, praatclubs zoals Wij Ouder Wijzer, groepen bewoners die samenwerken aan bijvoorbeeld een burendag of een cultureel feest. En de zogenaamde buurtkamers, ruimtes die corporaties en de afdeling Vastgoed van de gemeente op allerlei plaatsen in Amsterdam beschikbaar stellen voor de ontmoeting tussen burens.

Afwas en printerinkt Wat is dan eigenlijk het probleem, kun je je afvragen. De tafelgesprekken leggen wel een aantal knelpunten bloot in het huidige buurtenlandschap. Jonge expats bijvoorbeeld, die lak hebben aan oudere buurtbewoners en gezamenlijke initiatieven soms zelfs frustreren. Daklozen en verwarde mensen die een gevoel van onveiligheid geven in de Nieuwmarktbuurt. Een tekort aan buurtkroegen waar je betaalbaar een biertje kunt drinken. Een tekort aan toegankelijke bus- en tramhaltes, dé plek om op te stappen en een praatje te maken.

Toch staat tegenover elke vraag uit de zaal iets van een antwoord of denkrichting. De HeenenWeer, die korte ritjes aanbiedt in een gek groen karretje voor wie moeilijk loopt. De Koffiekar op het Rembrandtplein als laagdrempelige ontmoetingsplek. Goedkope koffiehuisjes. En kennen we DOCK al, de in 1996 in Kralingen-Crooswijk gestarte samenwerking van welzijnspartijen die inmiddels alle grote steden heeft veroverd? DOCK exploiteert in Amsterdam drie buurthuizen, maar kan ook ondersteunen bij nieuwe en bestaande buurtinitiatieven. Bij veel van die initiatieven gaat het na de eerste hemelbestormende fase vaak over praktische vragen zoals wie de afwas doet en waar je nieuwe printerinkt bestelt.

Onder de radar Het grootste probleem onder de senioren die vanavond naast de jongere profs aanwezig zijn, lijkt dat ze niet weten wat er allemaal al is. Zoveel leuke initiatieven en mogelijkheden die we nog niet kenden! Misschien zou iemand die eens allemaal bij elkaar moeten zetten... O nee, dat hoeft niet. Want ook dat is al gebeurd! Zoek op Sociale kaart van Amsterdam.

Een wezenlijker probleem leeft waarschijnlijk in de groep die je vanavond niet ziet. Verlegen, verwarde en vereenzaamde ouderen die zorg mijden en onder de sociale radar blijven. Laaggeletterden, digibeten, mensen met een lichte verstandelijke beperking. Mensen die zijn verpieterd in isolement. Hen erbij krijgen en zorgen dat hun groep niet verder groeit, dat lijkt een grotere opgave dan de losse eindjes bij elkaar te krijgen in de bevoorrechte groep die meepraat. Ook daarvoor is vanavond, onder de vrolijke leiding van moderator Yinske Silva, hopelijk een stap gezet.

Als huurder heb je recht op een goed geïsoleerde woning. Als je verhuurder niet ingaat op een verzoek voor bijvoorbeeld dubbelglas, dan kan je bij Stichting !WOON terecht voor ondersteuning.

Huurders hebben recht op isolatie

In Amsterdam zijn nog veel woningen slecht geïsoleerd. Dat geldt vooral voor particuliere huurwoningen. Gevolg: een hoog energieverbruik en hoge rekeningen. Als huurder heb je het wettelijk recht om te vragen om bijvoorbeeld dubbel glas. Op de site van !WOON (www.wooninfo.nl/isolatie) staat een stappenplan met voorbeeldbrieven die je kan gebruiken om je verhuurder te vragen om betere woningisolatie. Je betaalt een beperkte huurverhoging voor de woningverbetering. Die verdien je met de huidige energieprijzen grotendeels terug en je hebt veel meer comfort in je woning.

!WOON helpt isolatie af te dwingen

Helaas gaan verhuurders in veel gevallen niet in op een verzoek van een huurder om betere isolatie. Wat kan je in zo'n situatie doen? Als Amsterdamse huurder sta je er gelukkig niet alleen voor. Je kan bij !WOON terecht voor advies en ondersteuning bij de onderhandelingen met de verhuurder. Werkt de verhuurder echt niet mee, dan helpt !WOON je een juridische procedure te starten om de verbetering af te dwingen. Verhuurders laten het trouwens bijna nooit op een rechtszaak aankomen. Ze weten dat ze die verliezen. Enkel glas is niet van deze tijd!

Stichting !WOON geeft gratis cursussen en webinars voor VvE's, bewoners en bewonersgroepen. U kunt ons aanbod bekijken op www.wooninfo.nl/agenda. Voor alle vragen over huren en wonen kunt u ons bellen 0205230110 of mailen >> centrum@wooninfo.nl. >> www.wooninfo.nl

Boost je cv

Doe iets leuks

Voel je nuttig

1001 leuke en zinvolle vrijwilligersmogelijkheden

Zoek online of kom naar ons spreekuur

vca.nu | 020 - 530 12 20 | amsterdam@vca.nu

Vrijwilligers Centrale
Amsterdam
Jij. Wij. Blij.

**Buurtteam
Amsterdam**

**Heb je een probleem
of een vraag?
Buurtteam
Amsterdam helpt!**

Loop gerust bij ons binnen:
elke donderdag van 13.00 - 15.00 uur

De Boomsspijker, Recht Boomssloot 52

Of bel ons om een afspraak te maken: **020 5573338**

Onze deskundigen staan klaar om je te helpen.
Onze hulp is gratis!

www.buurtteamamsterdam.nl/centrum

Wij helpen bij vragen over

zorg : geld : wonen : gezondheid : werk : ontmoeten : veiligheid

**Strijkkwartet bouwer:
violen, altviolen en cello's.
Nieuwbouw en Restauratie**

Binnen Bantammerstraat 10 A
Op afspraak: 0650262223
mail@camilledolibeauf.com

DE WIJNERIJ

Binnen Bantammerstraat 8
1011 CK Amsterdam
Tel : 020 - 6256433

specialist in franse wijnen

*elke 1ste zaterdag
van de maand
OPEN KELDER*

*wijn- avonden
& cursussen*

bestellingen gratis milieuvriendelijk

thuisbezorgd

Azor * Batavus
verkoop, reparaties

**TWEEWIELERS
BANKRAS**
NIEUWE HOOGSTRAAT 21-23
TEL. 6246137

sloten, helmen, fietstassen
kinderstoeltjes, fietskleding
bagagedragers, verlichting
etc

www.bankrasbikes.nl

**GEEF JE FIETS
WAT EXTRA
LIEFDE!
KOM LANGS
VOOR EEN
CHECK-UP**

- Advies, onderhoud en reparatie
- Gratis vervoer
- BOVAG gecertificeerd

Overtoom 45
Nieuwe Uilenburgerstraat 30
MACBIKE.NL/ONDERHOUD

geen zuivere koffie

Koffie?

regeren lijkt mij helemaal niet zo moeilijk

WAT ZEG JE?

eh... ik dacht dat we koffie... eh?

gewoon een grote bek opzetten
Doet er niet toe of het onzin is

WAAR bemoei jij je mee?

Oh... eh... sorry
eh...?
sorry...

eerlijke mensen verdacht maken... ophitsen... liegen... **MACHT!**

NO

COMMENT

@doenja

Gelukkig is Amsterdam een veelkleurige wereldstad
met hoofd en ♥ hart en een wijze eerlijke burgemeester

Met elke woensdag ‘onze’ Louke

LOUKE SPIGT

Red Light Jazz Radio is een radiostation in het hart van bruisend Amsterdam. Ze draaien 24/7 urban jazz: een relaxte mix van funk, soul, R&B, afrobeat en natuurlijk jazz!

Elke woensdag zenden ze live uit vanuit hun studio aan de Zeedijk 44, met boeiende gasten die op hun eigen manier bijdragen aan het mooier, beter en leuker maken van de stad. De liveshows richten zich op de Amsterdamse binnenstad, maar bieden ook regelmatig updates uit andere buurten.

Naast inspirerende interviews kun je genieten van de humoristische observaties van vaste columnist Corrie Verkerk, de jazz- en cultuuragenda, het boek *van de Week* met boekhandel Pantheon en een afsluitend gedicht van de Dichter van de Zeedijk: Thom Straatsma.

Download de Red Light Jazz Radio app of luister naar de liveshow op 99.4 FM via Salto.

@redlightjazz99.4fm

Namens de buurt ga ik iedere week in de uitzending van Red Light Jazz Radio de leukste nieuwtjes vertellen, als een soort instant OpNieuw.

Dus tip mij vooral via redactie@opnieuw.nu als je iets leuks op een snelle manier onder de aandacht van de hele stad wilt hebben! Live op woensdagavond van 17 – 19 u

**RED
LIGHT
JAZZ
RADIO**

‘Jij een uur, ik een uur?’

HELEEN VERLEUR

Als er een heel belangrijk pakket voor je dochter aan gaat komen, maar de deurbel doet het niet! Wat doe je dan? Dan ga je lekker voor de deur zitten lezen, tot de pakketbezorger langskomt! En gelukkig is het zomer. Eerlijk gezegd: we hebben de tijd verdeeld. Via track & trace zagen we dat ze tussen 10.30 en 12.30 uur zouden komen, vandaag.

‘Jij een uur, ik een uur?’

Voordat iemand zegt: ‘We gaan gewoon naar de winkel...’ Dat zou ik het liefste ook doen. Maar het is moeilijk aan een refurbished mobiele telefoon te komen via de fysieke winkel. Ik weet het: dat is idioot. Maar helaas, inmiddels een realiteit. Evenals dat het bijna niet meer mogelijk is om zonder telefoon door het leven te gaan. De mobiel van mijn dochter werd onlangs gestolen. Ze kan zelfs geen betaling in de supermarkt meer doen want alles gaat via haar mobiel. (Maar dat is nu niet het onderwerp.)

Dus: ik zit buiten, voor de deur.

Geen straf! Met een prachtig uitzicht en een fantastisch boek (*Het eiland van de verdwenen bomen* van Elif Shafak). Voor onze deur vindt een grootscheepse (achterstallige) onderhoudsactie van de gemeente plaats: de kademuren worden al jaren gerenoveerd. Weer even afdwalen: hierover is een pittige strijd geleverd met een aantal buurtbewoners, die een goed alternatief hadden voor het plan van de gemeente voor de kademuren. Maar helaas dacht de gemeente daar anders over.

Je kunt momenteel maar aan één kant onze straat, de Binnenkant, inrijden, daarna kom je in een fuik. Je kunt met de auto alleen keren als je het geluk hebt dat er niet al iemand staat op de met geel aangegeven plek die bedoeld is voor auto's die daar kunnen keren.

Op deze plek staat nu een auto met een opengeslagen portier en een meneer van zekere leeftijd, type oudere Amsterdammer, met een hond. De meneer loopt krom, en zoekt contact.

Hij raapt iets op van de straat, een soort lange lijn, en hij loopt enigszins wankelend naar mij toe.

‘Dit is heel gevaarlijk, hè,’ begint de man, ‘...als vogels dit om hun pootjes krijgen, worden die pootjes helemaal afgesneden. Heel gevaarlijk!’

Ik knik vaag, want zat al in mijn boek.

‘Goed dat u dit ziet,’ zeg ik.

De man begint de lijn op te rollen, kijkt me aan: ‘Heeft u misschien een euh .. prullenbak of zo?’

Iets in mij begint zich te verzetten. Ik heb toch niet gevraagd om deze interactie? Ik zeg dus, een beetje stuurs, en naar waarheid: ‘Helaas niet zo gauw! Ik moet ook helemaal naar voren lopen om het weg te gooien. Dus misschien even in een afvalbak?’

‘Okay,’ knikt de heer. Ik probeer weer verder in mijn boek te gaan.

Ik merk overduidelijk dat de concentratie van de man mijn kant op waaiert. Hij heeft verder niet zo veel te doen, spreekt af en toe met de hond, en probeert dan weer mijn aandacht te krijgen. ‘Mijn dochter is nu bij de huisarts. Ze belt me zodra ze meer weet.’

Ik knik nog een keer.

Intussen zijn er meerdere personenauto's de straat ingereden. Ze moeten daar allen keren. Eigenlijk is de plek waar de man staat dus de plek voor de auto's om te keren. Maar gelukkig staat het niet heel vol, op dit tijdstip van de dag. Dus keren kan ook zonder de gele zone.

Een gemeentearmo komt achtergelaten vuilnisresten ophalen. Heel fijn.

Deze week, eind juli, was de vuilnisophaal niet gekomen. Daar heb ik over gebeld met de gemeente, maar dat is nu niet het onderwerp (en ook niet dat het door de hele straat lag, en ontzettend begon te stinken!)

Het gemeentebusje is klaar. Het kan nu ook niet verder meer en zet zijn achteruitrij alarm aan. Het achteruitrijdende busje rijdt in slow-motion op de man af, die (met zijn rug naar het busje) naar zijn auto met de hond loopt.

‘Pas op!’ schreeuw ik. Maar hij reageert totaal niet. Het loopt net goed af.

Het gemeentebusje is inmiddels gekeerd en rijdt weg.

‘Ze kunnen u niet zien hè, als ze achteruit rijden,’ zeg ik even daarna, nog niet van de schrik bekomen.

‘Ik let wel op hoor,’ zegt de man.

Ik probeer weer te lezen.

Dan hoor ik ineens een enorm geschreeuw aan de overkant van de gracht. Nu twee mannen met een hond. Eén van de mannen schreeuwt enorm tegen de ander. De hond blaft af en toe. De andere man loopt door, de ene man haalt hem in en schreeuwt weer enorm tegen de andere man. De hond blaft weer.

Moet ik hier iets mee?

De ene man blijft schreeuwen maar is (nog niet) fysiek agressief.

In mijn gedachten bel ik al 1-1-2.

De andere blijft doorlopen en de hond ook. Hebben ze ruzie over de hond? Heeft de één iets naars tegen de ander gezegd? Ik kan het niet verstaan, want het is te ver. Wel zie ik aan de overkant mensen voorzichtig uit het raam kijken, wat daar gaande is.

De schreeuwende man loop de gracht af, samen met de ander en de hond. Het geschreeuw wordt minder. Of gewoon te ver weg.

De oude man van de auto reageert er niet op. Hij zit in zijn eigen wereld, met zijn eigen hond.

Ik probeer verder te lezen.

De oude man gaat in zijn auto zitten, met open portier. Hij zet de autoradio HEEL hard. Radio 538, er is reclame. Daarna het nieuws. Ik kan me niet meer concentreren op mijn boek. Ik hoop dat hij de radio na het nieuws weer uitzet. Dat doet hij niet. Het is slechts een tweetal meter van zijn autoradio naar mijn boek. Ik hoor alles vier keer zo hard dan dat ik zou willen. Ik bedenk hoe ik het zal gaan brengen. En dan ineens is het duidelijk. Ik loop op zijn auto af:

‘Meneer, kun u alstublieft de radio wat zachter zetten? Ik kan me niet meer concentreren op mijn boek!’

Hij kijkt mij aan, en zegt: ‘Maar natuurlijk! Ik ben een beetje doof, stond hij echt zo hard? Ik hoor het zelf niet.’

Ik glimlach naar hem.

De meneer wordt gebeld. Zijn dochter is klaar bij de dokter. Hij keert routineus met zijn auto, kijkt mij nog even aan voor hij wegrijdt, en zegt:

‘Sorry voor de overlast.’

Ik weet niet hoe het komt. Maar na het horen van deze opmerking, smelt ik.

Ik knik, en zeg: ‘Dat viel wel mee, hoor!’

Op dat moment komen de pakketbezorgers.

Het boek neem ik mee naar binnen. Voor alles is een tijd!

Formule 1

om in je ééntje te spelen
maar het kan ook met twee of meer
ga dan naast elkaar zitten
leg het speelbord tussen jullie in
je speelt tegelijk
je kunt willekeurig wat
als pion gebruiken
een propje of een steentje of iets anders;
koffieboon

om het aantal stappen te gooien
kun je zes muntjes (kop of munt) of een
dobbelsteen gebruiken
je mag zoveel stappen zetten als de dobbel
aangeeft
je begint buiten het bord
de eerste stap is op de 1
dus als je de eerste keer 3 gooit
ben je meteen klaar
als het aantal ogen hoger is dan 3
dan stap je tot op de 3 en telt vanaf daar
achteruit
en bij de 1 aangekomen
weer vooruit heen
en weer terug
net zo lang tot je pion op de 3 eindigt
ja, dan ben je echt over de streep

als er met meerdere pionnen tegelijk wordt
gespeeld kunnen er dus
meerdere winnaars tegelijk zijn

in het volgende potje spelen de winnaars tegen
elkaar

speel door tot er nog maar één winnaar over is
...of niet – **want als er iemand wint dan is het
sowieso feest**

2019 © melle hammer .
op de valreep 2024-2025 voor OpNieuw

COLUMN JANNE

Nieuw Amsterdam OpNieuw

Onlangs bezocht ik New York. Het was alweer een jaar of vijf geleden dat ik The Big Apple met mijn verpletterende aanwezigheid had vereerd. Dit keer als weduwnaar, helemaal op mijn eentje. Enigszins geïntimideerd, all by myself in the Big City. Mijn vrienden in Tribeca ontvingen mij allerhartelijkst in hun enorme 'loft' en 'penthouse' die, vanwege de afstand, middels een privé lift met elkaar waren verbonden. Ik voelde me meteen thuis, ondersteund door een royale dosis rode wijn. De jet lag hield zich koest.

Er ging geen dag voorbij zonder opwindende, of tenminste opmerkelijke evenementen. Ik had in het verleden de MoMA bezocht, de Guggenheim, de Frick Collection, het Metropolitan Museum en de Whitney. Het Mercer Lab is een recentelijk geopend museum grenzend aan Ground Zero, waarin de bezoeker wordt ondergedompeld in een futuristische fantasiewereld die zijn weerga niet kent. De kunstmatige intelligentie is hier uitbundig uitgevierd. Ik werd een beetje duizelig en kreeg hoofdpijn van de naar geurkaarsen ruikende, allesoverheersende airconditioning en was opgelucht toen we eindelijk het labirint, uitgerust met een Ikea-achtige dwangmatige route, konden verlaten. Een hoogstandje van de eerste orde was de musical *Hades Town* in het Walter Kerr Theatre op Broadway. Een moderne Griekse tragedie van hoge kwaliteit. Het script, de choreografie, de muziek, de acteurs, geen zwak moment te vinden. Volgend jaar in Carré. *BalletX* in het Joyce Theatre was een fris en verrassend modern ballet. De tribute aan zangeres Adele door een string ensemble in een met duizend kaarsen verlichte kolossale kerk aan Central Park werd met gejuich overladen, maar ik vond het nogal een tamme bedoeining en miste de emotie van Adele's stem. Voorts een bezoek aan een massale expositie vergelijkbaar met de Kunst Rai en dan in de Westergasfabriek. Grote belangstelling ondanks de entreprijs van 35 dollar. Zoals gebruikelijk bij dit soort commerciële kunstmanifestaties, is het gehalte overwegend trendvolgend en zien we keer op keer kopieën van kopieën. Originaliteit blijft slechts voor een enkeling weggelegd.

Amerika is erg duur geworden. Voor een biertje of een glas wijn betaalt men al gauw vijftien dollar. Uit eten eveneens een rib uit je lijf. Omdat ik nog nooit naar de legendarische jazzclub The Blue Note was geweest naar kaartjes geïnformeerd: 285 dollar per persoon! Dat dus maar overgeslagen. The Cotton Club (de originele) was helaas gesloten. Gelukkig vonden we soelaas

in de Terra Blues Club op Bleecker Street. Betaalbaar en lekker 'low key'. Amateur night in het iconische Apollo Theatre in Harlem was een verademing. Hier had ik ooit mijn eigen *God on a good day* live on stage mogen zingen tijdens de laatste opnamedag van de bekroonde documentaire *The Apollo* van regisseur Roger Ross Williams. Mijn nichtje Altrina, die zowat om de hoek woont, had voor kaartjes gezorgd. Volle bak en zinderende atmosfeer. Wat een cadeautje! Een ander onverwacht geschenk was de door mijn vrienden voor mij in Tribeca georganiseerde private performance voor een select publiek: *Jay Bee Silverfox in New York*. Als bonus ontmoette ik bij deze gelegenheid mijn toekomstige uitgeefster van de Engelstalige versie van mijn Jimmy Burn Trilogie. Wat prettig samenvalt met de aanstaande verschijning van het tweede deel *De zonnebril van Jimmy Burn* bij Uitgeverij Boekscout in Nederland. Een ander hoogtepunt van mijn bliksembezoek was de uitnodiging om te komen voorlezen op de school van mijn achterneefje Wyndham, die op vijfjarige leeftijd al Spaans en Mandarijn leert. Hij en zijn klasgenootjes hingen aan mijn lippen en stelden intelligente vragen over de Atlantische oceaan. Mijn oorspronkelijke gemengde gevoelens betreffende New York begonnen naar de positieve kant over te hellen. Het leek wel of ik elke dag jarig was.

KLM flight 6070, weer eens uitgevoerd door Delta Airlines, landde om zes uur 's ochtends op Schiphol. Het regende. Het was koud, in tegenstelling tot New York waar het gemiddeld 25 graden was. Eind september. Indian Summer. Toch was ik blij weer thuis te zijn, want, zoals Simon Carmiggelt al zei: 'Amsterdam is een fijne stad om te verlaten, en (op de andere kant van de brug), een fijne stad om aan te komen.'

Om zeven uur stond ik bij mijn voordeur naar mijn sleutels te zoeken. Niet in mijn rechter jaszak, zoals gebruikelijk. Nergens te vinden! De buurman uit bed gebeld en met vereende krachten toch nog zonder sporen van braak binnengekomen. Wat een opluchting. Moe maar voldaan. Home sweet home.

Wat was er intussen veranderd op de Nieuwmarkt? De Waag nog altijd in de greep van steigers, ingepakt in nogal chique ogende mauve kleurige stofgordijnen. Deed me denken aan een kunstwerk van Christo. Intussen voorzien van schuttingen en banieren met stemmige afbeeldingen van groene en rode tomaten op een zwarte achtergrond. Natuurlijk en duurzaam. De vrolijke noot. De Geldersekafe inmiddels weer geheel bestraat, hoewel het werkterrein op het zogenaamde Brederoplein (dat officieel niet bestaat) er nog steeds uitziet als een mistroostig industrieterrein. Het schijnt dat men hier een parkje wil aanleggen. Een grasperkje eigenlijk. Wat die jongens op het stadhuis toch allemaal bedenken... Tussen de regelmatig verplaatste schuttingen is nog steeds ruimte uitgespaard voor het memorial voor het jonge meisje dat tijdens de Aprilfeesten op fatale wijze uit de dakgoot is gevallen. Als treurige persoonlijke enclave tussen de anonieme afrastering. De klok op de Flesseman loopt nog steeds achter, inmiddels zo'n twee uur. De bejaarden leven nu dus officieel twee uur langer. Als ze tenminste binnen

blijven. De automaat voor het inleveren van lege blikjes bij Albert Hein is voor de ontelbaarste keer defect. Voor de rest business as usual.

Kortom: we zijn weer thuis. Heen en weer naar Nieuw Amsterdam. En nu weer in Mokum. OpNieuw. Elke dag: *OpNieuw*.

New York

Hier moet je op je kop staan
Om een poot aan de grond te krijgen
Hier heb ik hemel en aarde bewogen
Een klein beetje maar
om vooruit te komen hier en daar
Hier heb ik soms tegen je gelogen
Maar dit is echt – echt waar
Hier moet je vechten tegen de middelmaat
Hier sta je te schreeuwen
In een woestijn van weelde
Hier ben je niets en niemand
Hier ben je levenloos
Hier ben je nergens
Hier ben je dood
Hier word je herboren
Hier gaan we weer
Kom hier - Kom dichterbij - Kom thuis
Hier ben je veilig
Hier kun je wonen
Hier kun je leven
Hier kun je dromen
Hier kun je nemen
Hier kun je geven
Hier is alles
Alles is hier
Stop maar chauffeur
Hier is het
Het is hier

020 705 253 2

De Lindenmarkt, familie en vrienden die niet hoeven te werken, terrasjes, zoveel redenen om er juist op zaterdag op uit te willen gaan.

HeenEnWeer-Centrum nu ook op zaterdag

Dankzij de inzet van onze vrijwilligers wringen onze kleine groene autootjes zich langs de opgebroken wegen dwars door het bruisende centrum van de stad naar willekeurig welke bestemming.

Wij chaufferen van
10.00 tot 12.45 en 13.15 tot 16.30

Ons telefoonteam wacht jouw verzoek
van 9.30 tot 16.00

020 705 253 2

Met de feestdagen voor de deur hopen we veel mensen de winterkou te kunnen ontlopen door ze voor de deur af te leveren. Bel ons en geniet onderweg van de feestelijk verlichte binnenstad. Omdat wij wél tussen de paaltjes door mogen kunnen wij u makkelijk naar de mooiste, liefste, fijnste plekjes brengen.

Nog geen lid? Meld u dan aan via
>> heenenweercentrum.nl

Inschrijving is gratis: u betaald vooraf voor 10 of 20 ritten

Vingerhoedskruid

Van deze plant maakte men van de bladeren pillen die voorgeschreven werden bij kortademigheid.

Helende Hortus

LOUKE SPIGT

De Hortus bestaat al meer dan 350 jaar. Eerst als Hortus Medicus, die was gevestigd in de Reguliershof in de buurt van de huidige Utrechtsestraat. Die was opgericht ten tijde van de pestepidemie om artsen en apothekers te onderwijzen in de medicinale werking van planten. Er stierven tijdens die pestepidemieën zoveel mensen dat de medische wetenschap met de handen in het haar zat en de geneeskrachtige planten van de Hortus moesten uitkomst bieden.

Een paar honderd jaar later wonen wij naast de Hortus Botanicus aan de Plantage, de opvolger van de Hortus Medicus. We kunnen het imposante kassencomplex bezoeken en heerlijk in de botanische tuin wandelen. Er zijn niet, zoals in grote tuinen van die tijd, van die mooie symmetrische beplantingen aangelegd. De reden daarvoor is dat het hier een onderzoekstuin betreft, van elke plant is er in principe maar één nodig om die goed te kunnen bestuderen.

De Klimatenkas is een publiekstrekker en omdat die een hele tijd verbouwd gaat worden, werd een extra publieksactiviteit ingelast: de tentoonstelling De tuin als apotheek, over het ontstaan van de Hortus en medicinale planten. Die tentoonstelling liep van oktober tot begin december. Het was een interactieve tentoonstelling, ook geschikt voor kinderen vanaf 6 jaar, waar je zelf als een medicus van weleer kon uitzoeken welke plant het best zou kunnen helpen bij de klachten van jouw patiënt. Je kon een kaartje pakken waarop de gegevens van een patiënt staan en waar ze aan lijden. Vervolgens ging je langs vier verschillende planten waarvan de onderdelen, zoals wortels of bloemen, hun eigen werking hebben. Dan zette je daar een stempel op de kaart en weer door naar de apotheek, waar het soort medicijn dat er van die plant gemaakt is te zoeken was, dat ook weer een stempel opleverde. Bij iedere stand was informatie over de plant en onder een stolp stond een werkelijk prachtige replica van papier, gemaakt door Stine Berg Evensen (@tabletakes op instagram). Haar kunstwerken waren haast niet van echt te onderscheiden. Zo kon je ervaren hoe bijzonder het eigenlijk is dat mensen, zoveel honderd jaar geleden, ontdekkingen deden waarvan we tegenwoordig niet meer opkijken.

Ik weet al, als ik Meta Menkveld interview, dat dit stukje pas gepubliceerd wordt als deze door haar ingerichte tentoonstelling al voorbij zal zijn. Maar we hoeven niet te treuren, er wordt een nieuwe georganiseerd. Deze zal gaan over de Cycadeeën in de Palmenkas.

Cycadeeën zijn grote planten die door leken als palm weggezet zouden kunnen worden, maar het zijn planten die eerder bestonden dan de dinosauriërs. Daar vertelde zij mij over terwijl we in de kas stonden en ik dacht dat er gewoon grote varens en palmen stonden te staan. Ik had geen idee. En zo zal het bij meer van ons zijn: je loopt en fietst jaren voorbij de bijzondere gebouwen en denkt hoogstens aan die ene honderdjarige Agave of aan die bijzondere waterlelie, de Victoria Amazonica, die maar eens in de zoveel tijd bloeien en die lelie dan ook nog alleen 's nachts. Maar daarmee doen we de Hortus te kort. De bloemen en planten hebben ieder hun historische en wetenschappelijk verhaal. En ze zijn gewoon te zien in de Hortus Botanicus. Alles wat je daarover zou willen weten is te leren tijdens een bezoekje aan deze bijzondere kruidentuin, die ons buurtje dus ook gewoon rijk is.

In Rembrandts voetsporen door de buurt

MUSEUM REMBRANDTHUIS

De beroemdste inwoner die de Nieuwmarkt-buurt ooit heeft gehad? Dat is ongetwijfeld Rembrandt. In deze vierdelige serie artikelen lees je meer over zijn band met de buurt. Van zijn aankomst als jonge, beginnende kunstenaar tot zijn intrek aan de Jodenbreestraat (in het huidige Rembrandthuis) als dé society-kunstenaar van Amsterdam. En van Rembrandts relatie met zijn burens tot de sporen die hij heeft achtergelaten in de buurt.

Vandaag in het vierde en laatste deel:

De sporen die Rembrandt heeft achtergelaten in de Nieuwmarktbuurt.

In het hart van de Nieuwmarktbuurt staat De Waag. Oorspronkelijk was het een van de stadspoorten. In Rembrandts tijd waren er in dit gebouw vergaderkamers van een paar gilden, de beroepsverenigingen van de stad. Het schildersgilde was hier één van, vernoemd naar de heilige Lucas. Rembrandt was ook lid, want dat was verplicht. Als schilder moest je lid worden van het Sint Lucas gilde, anders mocht je je kunstwerken niet verkopen binnen de stadsmuren. Elk gildelid kreeg bij toetre-ding een penning, waarin de naam van de schilder was gegraveerd. De penningen werden gebruikt wanneer een van de gildeleden was overleden. Dan ging een knecht langs alle leden om aan ieder zijn eigen penning te geven. Op de begrafenis werden de penningen vervolgens weer ingenomen. Zo controleerde het gilde of iedereen voldaan had aan de verplichting aanwezig te zijn.

Je kunt Rembrandts penning van heel dichtbij bekijken in Museum Rembrandthuis, waar dit object altijd te zien is in de zogenoemde 'sijdelcaemer', een van de vertrekken van Rembrandts voormalige huis. Op deze penning staat Rembrandt Harmens, niet Rembrandt van Rijn, zoals we hem te-genwoordig kennen. Achternamen waren indertijd nog niet officieel vastgelegd en mensen varieerden nog wel eens van naam. Harmens is kort voor 'zoon van Harmen'. Zo heette Rembrandts vader.

Een andere plek in de Nieuwmarktbuurt die heel belangrijk was voor Rembrandt, waren de Doelen. Daar waar nu het Doelenhotel zit. In de zeventiende eeuw kwamen hier de klovenierschutters bij elkaar. Dat was een groep rijke Amsterdammers die samen een burgerwacht vormden. Een prominente functie. In het doelengebouw vergaderden en feestten ze, aan de overkant van de straat deden ze schietoefeningen. In de jaren 1630 werden de Doelen verbouwd en kwam er een grote, ver-nieuwde klovenierszaal. Er werden vijf schilders gevraagd om groepsportretten te maken voor deze ruimte. Rembrandt was een van hen. Zijn schilderij voor de klovenierszaal zou zijn grootste en beroemdste worden: De Nachtwacht. Het schilderij werd onthuld in 1642 en hing hier tot 1715.

Een andere grote opdracht die Rembrandt kreeg, kwam uit de Staalstraat. In het buurtje rondom deze straat was in de zeventiende eeuw de textielindustrie van Amsterdam gevestigd. In de kelders van deze panden stonden weefgetouwen. Op de zolders werd wol gesorteerd en opgeslagen. Ook waren er ververijen in de straat. Waar nu de winkel @droog zit, op nummer 7, was in Rembrandts tijd het imposante Staalhof. Hier hielden kritische staalmeesters in de gaten of de textiel wel aan de kwaliteitseisen voldeed. Een belangrijke taak. Rembrandt maakte in 1662 een groepsportret van deze staalmeesters. Het schilderij is nu een van de topstukken van het Rijksmuseum.

Wil je nog verder in Rembrandts voetsporen treden? Museum Rembrandthuis heeft in samenwerking met Mastercard een speciale Rembrandt-wandeling door de binnenstad gemaakt.

>> Ga naar wandelenmetrembrandt.nl en ga op pad.

Een rat spiegelt de stad

Sinds een week of drie loopt er 's avonds een rat door de steeg naast de Dam, waar ik woon. Ik kom hem vaak tegen als ik laat thuiskom. In het schemerlicht van de straatlantaarns zie ik het dier dan tussen de fietsen rondscharrelen. Als je probeert dichterbij te komen, of gewoon je fiets wilt stallen, blijft hij roerloos zitten. Maar zodra je op ongeveer een meter afstand bent, besluit hij hem te peren. Meerdere keren zag ik hetzelfde tafereel aan de andere kant van de steeg, wanneer iemand aan kwam lopen zonder dat die zich er bewust van was dat de rat daar liep. Voor de rat is het een kwestie van onopgemerkt blijven tussen die steeds verplaatsende mensen. Maar de rat die 's avonds als eerste zijn schuilplaats verlaat, vindt de grootste Vlaamse frieten.

De bruine rat (*Rattus norvegicus*) is een knaagdier, van maximaal een halve kilo, die in het kielzog van de mens op alle continenten behalve Antarctica leeft. Ratten zijn vrij slimme dieren, houden zichzelf constant schoon, en leven in complexe sociale groepen met duidelijke hiërarchie. Wetenschappers stelden vast dat ratten empathie kunnen opbrengen, complexe problemen kunnen oplossen, en een bijzonder goed geheugen hebben. Op het einde van de dag is er altijd één rat die checkt of de omgeving veilig is, voordat de rest het hol verlaat. Vaak zijn de ratten uit een groep verwant aan elkaar. Andere rattengroepen worden dan ook niet geduld binnen het territorium dat vaak niet verder gaat dan 100 meter van de verblijfplaats.

Er gaan duizelingwekkende cijfers rond over de rattenpopulatie in Amsterdam, vooral tijdens de COVID-periode, toen mensen meer gingen wandelen en hun omgeving scherper begonnen te zien. Ongediertebestrijders spreken graag van plagen, maar hoeveel het er werkelijk zijn, niemand die het weet. Wel is duidelijk dat ratten zich onevenredig verdelen over de stad. Rond

stadsparken vinden ze alles wat ze nodig hebben: voedsel, water, en beschutting. Zonder een van die drie elementen handhaven ratten zich niet lang. Omdat ze zelden meer dan een paar honderd meter van hun hol afdwalen, zie je ze veel minder in de drukke, volgebouwde woonwijken en buurten dan langs een stadspark.

De mens wordt steeds efficiënter in voedselproductie, waardoor we het ons kunnen veroorloven om een aanzienlijk deel weg te gooien. Dit voedsel belandt in prullenbakken of soms gewoon op straat. Toeristen, daklozen en aso's dragen onbedoeld bij aan een rattenparadijs: een overschot aan eten naast de prullenbakken. In figuurlijke zin staat er een groot bord aan de stadsgrenzen voor de rat: 'Vind uw eigen plek en u zal veel nakomelingen krijgen, want er is voedsel in overvloed.' Maar er schuilt een addertje onder het gras: wij mensen hebben besloten dat ratten niet welkom zijn, want ratten zijn vies, een stigma dat dateert uit de tijd van de pest. Toegegeven, een rat in huis is allesbehalve prettig – daar kan ik niet tegenin gaan.

Kunnen ratten gevaarlijk zijn voor onze gezondheid? Ja, dat kan, want ze leven dicht bij ons en kunnen bacteriën of virussen met zich meedragen. Maar hoe groot is de kans dat je daadwerkelijk ziek wordt door een rat? Vrij klein. De makkelijkste oplossing is: 'Weg met die ratten!' We plaatsen vallen, en sinds kort gebruiken we geen gif meer, omdat een langzame dood vanuit ethisch oogpunt niet langer wenselijk en strafbaar is. Ik sluit niet uit dat dit alsnog wordt toegepast in rattenbestrijding. Dat is nu onze relatie met de rat, en daar lijkt het op te houden. Maar een confronterende vraag is: 'Waarom zijn er zoveel ratten in mijn buurt, en wat zegt dat over ons?' De stadsrat houdt ons een spiegel voor: ze herinneren ons eraan dat we niet duurzaam met ons voedsel omgaan. Ik las dat we in Nederland tussen de 10 en 15% van ons voedsel verspillen. We produceren vooral op kwantiteit in plaats van kwaliteit. De grootschalige, geïntensiveerde voedselproductie, gecombineerd met onze wegwerpcultuur, creëert een overvloed die ratten naar de stad lokt.

Terug naar mijn steeg – of misschien de jouwe. Als je de volgende keer een rat ziet lopen, bedenk dan dat dit dier, gedreven door instinct, zonder ooit betrokken te zijn geweest bij de keuzes die zijn leefomgeving hebben gevormd, simpelweg probeert te overleven. Hij wil niemand tot last zijn, vermijdt ons het liefst, en zorgt er tegelijkertijd voor dat een deel van het verspilde voedsel wordt opgeruimd. Bovendien zijn ratten een belangrijke voedselbron voor andere stadsbewoners, zoals de slechtvalk die in de toren van het Rijksmuseum broedt, of de vos in het Westerpark. Kortom, ratten maken net als wij deel uit van het stadse ecosysteem.

dankuwel

74

JOANNEKE MEESTER

Mise-en-Scène

2023

Mr. Visserplein

Nummer 74 uit de groeiende collectie kunstwerken van Joanneke Meester, ook bekend als *TrashHealer*, die ze in Amsterdam op straat creëert met afgedankte spullen die ze vindt bij afvalplaatsen. Volg haar collectie op Instagram en ontdek haar volledige oeuvre op >> www.joannekemeester.com

Op deze drukke locatie ben ik lange tijd bezig om samen met andere onderdelen een sekspop tot een juiste voorstelling te kneden. Er wordt door voorbijgangers flink gereageerd en gegniffeld. Tijdens een foto opname springt er een meneer met camera tussen mij en de 'Mise-en-Scène'. Helemaal opgaand in wat hij ziet en lijkt te ervaren begint hij het beeld actief te fotograferen. Ik vraag de vrouw die met hem meegelopen is waar ze vandaan komen.

Ze komen uit Parijs en hij is haar broer. Haar broer vindt altijd de meest ludieke dingen om vast te leggen zegt ze een beetje verlegen knikkend naar hoe hij bezig is. Wanneer Broer het beeld rondom heeft vastgelegd regisseert hij Zus er-naast wat poses aan te nemen.

Na deze scène vertel ik Zus dat ik de maker ben.

Ze raakt enthousiast. Haar dochter wil naar de filmacademie in Brussel. Trots toont ze het filmpje dat ze voor haar toelating heeft geproduceerd. Het filmacademie gebouw was haar nog niet opgevallen.

Ze maakt een paar selfies met mij erbij en vraagt Broer een foto van ons met 'La Sculpture' en l'Académie te maken voor haar dochter.

Broer is inmiddels doende met het maken van detail opnames en het onderzoeken van het materiaal.

Voordat hij een foto van ons wil nemen vraagt hij Zus eerst nog even zijn hoofd tussen de benen van de pop vast te leggen. Wanneer het uiteindelijk tot Broer doordringt dat ik de 'Artiste' ben volgt de laatste scène.

>> Ander werk van Joanneke is nog tot 31 december te zien in Huis de Pinto.